

ONDERWIJSVISITATIE

Toegepaste fiscaliteit

Een onderzoek naar de kwaliteit van de bachelor- na bacheloropleiding
Toegepaste fiscaliteit aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

22 maart 2011

De onderwijsvisitatie Toegepaste fiscaliteit

Ravensteingalerij 27, bus 3
1000 Brussel
tel.: 02 211 41 90
info@vlhora.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLHORA-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vlhora.be> > evaluatieorgaan > visitatierapporten > huidige ronde

Wettelijk depot: D/2011/8696/13

voorwoord

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de bachelor- na bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit in Vlaanderen.

De visitatiecommissie heeft hierbij de visitatieprocedure *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008* gevolgd, waarbij zij niet enkel aanbevelingen en suggesties formuleert in het kader van de continue kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs, maar ook een oordeel geeft in het kader van de accreditatie van de opleiding.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogescholen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren. De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLHORA dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretariss van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Marc Vandewalle
secretaris-generaal

Bert Hoogewijs
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord.....	3
inhoudsopgave	5
deel 1.....	7
hoofdstuk 1 de onderwijsvisitatie Toegepaste fiscaliteit.....	9
1.1 inleiding	9
1.2 de visitatiecommissie	9
1.2.1 samenstelling	9
1.2.2 taakomschrijving.....	9
1.2.3 werkwijze.....	10
1.2.4 oordeelsvorming.....	11
1.3 indeling van het rapport.....	12
hoofdstuk 2 het domeinspecifieke referentiekader Toegepaste fiscaliteit	13
2.1 inleiding	13
2.2 domeinspecifieke competenties	13
2.2.1 gehanteerde input	13
2.2.2 domeinspecifieke competenties	14
2.3 besluit.....	15
deel 2.....	17
hoofdstuk 1 Hogeschool Gent.....	19
bijlagen	57

algemeen deel

Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Toegepaste fiscaliteit

1.1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de bachelor- na bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit aan de Hogeschool Gent, die zij op 25 en 26 oktober in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

1.2 de visitatiecommissie

1.2.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008*. Meer in het bijzonder werden de richtlijnen van de Erkenningcommissie Hoger Onderwijs met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissieleden opgevolgd. De visitatiecommissie werd samengesteld door het bestuursorgaan van de VLHORA in haar vergadering van 2 oktober 2009.

De visitatiecommissie:

Voorzitter en domeindeskundige:	Mathieu Erlingen
Onderwijsdeskundige:	Hilde Van Keer
Domeindeskundige:	Nancy Declerck
Domeindeskundige:	Herman De Cnijf

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Vanuit de VLHORA werden een projectbegeleider en een secretaris aangesteld. Voor de visitatie van de opleiding Toegepaste fiscaliteit waren dit:

Projectbegeleider:	Lucia Van Hoof
	Klara De Wilde
Secretaris:	Wim De Cleyne

1.2.2 taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatieverslag van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:

- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

1.2.3 werkwijze

De visitatie van de opleiding Toegepaste fiscaliteit aan de hogescholen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1 De installatie van de visitatiecommissie

Op 2 oktober 2009 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008* en een toelichting van het ontwerp van domeinspecifieke referentiekader. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2 De voorbereiding

De visitatiecommissie heeft een domeinspecifiek referentiekader voor de opleiding opgesteld en aan de opleiding bezorgd.

Elk commissielid heeft het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar/zijn argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3 Het visitatiebezoek

De VLHORA heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. Het bezoekschema werd opgenomen als bijlage 4. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens de visitatie werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

Fase 4 De schriftelijke rapportering

De secretaris stelt een ontwerp van opleidingsrapport op, in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden en op basis van het zelfevaluatie-rapport, de checklisten en de motiveringen. Het ontwerp-rapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de commissie weer. Daarnaast worden - waar wenselijk en/of noodzakelijk - aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp van opleidingsrapport wordt aan de opleiding gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport wordt door de commissie in een slotvergadering besproken. Het definitieve opleidingsrapport werd samen met het antwoord van de commissie op de reactie van de opleiding aan de hogeschool bezorgd.

Het definitieve opleidingsrapport en de bijlagen worden samengebracht in het visitatierapport Toegepaste fiscaliteit.

1.2.4 oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifieke referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008*. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntenschaal: "onvoldoende", "voldoende", "goed" en "excellent". Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp

voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel “voldoende” of “onvoldoende” luiden.

1.3 indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel beschrijft de visitatiecommissie in hoofdstuk 2 het domeinspecifiek referentiekader op basis waarvan zij de gevisiteerde opleiding heeft beoordeeld. In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de gevisiteerde opleiding.

Hoofdstuk 2 Het domeinspecifieke referentiekader Toegepaste fiscaliteit

2.1 inleiding

Voor iedere opleiding wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifieke referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure¹ aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

2.2 domeinspecifieke competenties

2.2.1 gehanteerde input

referentiekaders van de opleidingen

- Hogeschool Gent

wettelijke bepalingen

- Kaderwet van 1 maart 1976 tot reglementering van de bescherming van de beroepstitel en van de uitoefening van de dienstverlenende intellectuele beroepen (BS 27/03/1976).
- Wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (BS 11/05/1999) en KB van 4 mei 1999 betreffende de inwerkingtreding van de wet van 22 april 1999.
- Koninklijk besluit van 20 januari 2003 betreffende het programma, de voorwaarden en de examenjury voor het praktisch bekwaamheidsexamen van de "erkende boekhouders" en "erkende boekhouders-fiscalisten".
- Het KB van 8 april 2003 betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent.
- Koninklijk besluit van 3 augustus 2007 tot codificatie van de kaderwetten betreffende de dienstverlenende intellectuele beroepen (BS 3/08/2007).

brondocumenten onderschreven door werkveld

- Beroepsprofiel opgemaakt door de opleiding in samenspraak met het beroepenveld (2007).
- Beroepsprofiel bedrijfsmanagement, afstudeerrichting accountancy-fiscaliteit.
- Het fiscale onderwijs, onderzoek en de belastingadviseur van de toekomst, Weekblad Fiscaal Recht 6693, november 2006, Kluwer.

internationale referentiekaders

- Eindtermen theoretische Accountantsopleiding 2008 Nederland (<http://www.ceaweb.nl/>).
- The Chartered Institute of Taxation, prospectus February 2009.
- Confédération Fiscale Européenne : professional qualifications and ethics of tax advisors in Europe.
- Bundessteuerberaterkammer : Steuerberaterinnen und Steuerberater - beraten - prüfen – vertreten.

¹ De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

2.2.2 domeinspecifieke competenties

gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

De visitatiecommissie is zich bewust dat de afgestudeerde professionele bachelor in de Toegepaste fiscaliteit naast specifieke competenties eigen aan het domein ook algemene en algemeen beroepsspecifieke competenties dient te verwerven, die zijn vermeld in het structuurdecreet van 2003:

Algemene competenties:

- denk- en redeneervaardigheid;
- het verwerven en verwerken van informatie;
- het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken;
- creativiteit;
- het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken;
- het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken;
- een ingesteldheid tot levenslang leren.

Algemeen beroepsgerichte competenties

- teamgericht kunnen werken;
- oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën;
- het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk.

Daarnaast formuleert de visitatiecommissie volgende beroepsspecifieke competenties.

De professionele bachelor in de Toegepaste fiscaliteit

- heeft kennis van en inzicht in de wetgeving, de rechtspraak en de verplichtingen met betrekking tot de verschillende domeinen van de fiscaliteit en kan deze kennis en inzichten toepassen in de toebedeelde opdrachten:
 - grondige kennis van de vennootschapsbelasting: de belastbare grondslag bij vennootschappen, de diverse aftrekposten, het aangifteformulier en de belastingberekening;
 - grondige kennis van de personenbelasting en voorheffingen: de begrippen, de belastbare inkomsten, de voorheffingen en voorafbetalingen, de aftrekken die in mindering komen van het totale netto inkomen, de uitgaven die recht geven op een belastingvermindering, het aangifteformulier en de aanslagberekening, het gebruik van de fiscale software;
 - grondige kennis en inzicht in de begrippen van de BTW (belastingplichtige, belastbare handelingen, maatstaf van heffing, recht op aftrek, teruggaaf), de invoer/uitvoer en intracommunautaire handelingen, BTW-verplichtingen in verband met facturatie, de aangifte, jaarlijkse en kwartaalopgave, herzieningen, de BTW-controle in de praktijk en de recentste wijzigingen in de BTW-wetgeving;
 - grondige kennis en inzicht in het vennootschapsrecht: de vennootschaps- en verenigingsvormen en de belangrijkste wettelijke bepalingen betreffende de vennootschappen met rechtspersoonlijkheid. Grondige studie van een aantal topics: vzw en stichting, besluitvorming en werking van de vennootschapsorganen, behoorlijk vennootschapsbestuur, overname van vennootschappen, opvolging in familiebedrijven, vennootschappen en insolventierecht;
 - kennis en inzicht in registratie- en successierechten: handelingen die verplicht aan registratie onderworpen zijn, de indeling van de rechten, de algemene heffingsregels, het mogelijke recht op teruggave, de evenredige rechten die verschuldigd zijn bij verkoop, schenking, huur, verdeling, en inbreng, theoretische principes van het successierecht, technieken die relevant zijn op het gebied van successieplanning;
 - kennis en inzicht in fiscale procedures in de belangrijkste takken van het fiscale recht (inkomstenbelasting, BTW, registratie- en successierechten, lokale en regionale belastingen), beginselen van behoorlijk bestuur, de aangifteverplichting, de onderzoeksbevoegdheden, de

- bewijsmiddelen, de aanslagprocedure, administratief beroep en ambtshalve ontheffing, sancties, wetgeving gerechtelijke procedure en invordering;
 - kennis en inzicht in de lokale en de regionale: de fiscale bevoegdheden van de gemeenten en de provincies, de bevoegdheden besproken van de Gemeenschappen en Gewesten, de huidige Vlaamse milieubelastingen;
 - kennis en inzicht in de Europese en internationale fiscaliteit;
 - kennis en inzicht in douane en accijnzen: de douane en accijnsregelgeving met als basis de Europese regelgeving, het douanetarief, de oorsprong van de goederen en de douanewaarde, het betalen van rechten, het bekomen van vrijstellingen of teruggave van de belasting, de douaneprocedures, de douaneregelingen en de accijnsregeling;
 - kennis van de principes van de rechtspersonenbelasting;
 - kennis van de VZW-wetgeving.
- kan fiscale bronnen opzoeken en analyseren en kan deze in de praktijk toepassen op concrete situaties:
 - bronnen die fiscale gegevens bevatten efficiënt kunnen opsporen, inventariseren en verzamelen;
 - doorgronden van nieuwe wetgeving en procedures met het oog op het doorgeven van de kern van deze kennis aan anderen;
 - concrete fiscale problemen kunnen onderkennen en oplossen, een gemotiveerd standpunt kunnen formuleren en het standpunt van anderen analyseren en becommentariëren.
 - kan handelen in complexe en gespecialiseerde fiscale contexten:
 - de verschillende mogelijkheden van een complex fiscaal probleem analyseren;
 - de financiële consequenties van de diverse benaderingen becijferen;
 - de best passende oplossing kiezen
 - kan gepaste adviezen opstellen en bespreken met de betrokken vragende partij;
 - heeft ethisch normbesef en kan deontologisch correct handelen met aandacht voor de algemeen maatschappelijke verantwoordelijkheid van de fiscalist;
 - respecteert de eis tot vertrouwelijkheid betreffende gegevens.

Opleidingsgebonden/Afstudeerrichtingsgebonden competenties

/

2.3 besluit

Als bachelor- na bacheloropleiding moet deze opleiding ervoor zorgen dat de afgestudeerden een grondige kennis hebben van de vier belangrijkste vakgebieden waar de beroepsbeoefenaars mee geconfronteerd worden: personenbelasting, vennootschapsbelasting, BTW en vennootschapsrecht, maar zij moeten ook een inzicht hebben in de andere fiscale materies. Die kennis laat toe om belastingplichtigen bij te staan bij het vervullen van hun fiscale verplichtingen maar geeft hen vooral de mogelijkheid om een verantwoorde wijze advies geven in complexe en gespecialiseerde fiscale zaken. Het onderscheid tussen de professionele bachelor Accountant-fiscalist en de professionele bachelor Toegepaste fiscaliteit ligt bij de meer uitgesproken adviesfunctie van de toegepaste fiscalist.

opleidingsrapport

Hoofdstuk 1 Hogeschool Gent

Algemene toelichting bij de bachelor- na bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit aan Hogeschool Gent

De Hogeschool Gent is één van de vijf Vlaamse Autonome Hogescholen. Ze is in 1995 tot stand gekomen uit een fusie van dertien instellingen waarvan acht uit het Gemeenschapsonderwijs en vijf uit het Stedelijk Onderwijs (Stad Gent). Op 24 september 2001 werd een tweede fusie doorgevoerd, nl. met de provinciale Mercator Hogeschool, die in 1995 zelf ontstaan was uit de fusie van twee provinciale hogescholen. De Hogeschool Gent trad op 29 april 2003 toe tot de "Associatie Universiteit Gent", één van de vijf Vlaamse associatieverbanden tussen universiteiten en hogescholen. De Hogeschool Gent is een multisectorale instelling. Zij verenigt in zich de meest uiteenlopende domeinen van hoger onderwijs, gaande van industriële wetenschappen over de verzorgende sector tot kunstopleidingen. De Hogeschool Gent bestaat uit dertien departementen, een Interdepartementaal Centrum voor Toegepast Onderzoek en Dienstverlening (CTO) en een reeks ondersteunende, uitvoerende of beleidsvoorbereidende diensten.

Hogeschool Gent is een groeiende hogeschool. Het totaal aantal inschrijvingen lag op 15/10/2008 8,3% hoger dan op dezelfde datum het jaar ervoor.

De professioneel gerichte bachelor- na bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit is een nieuwe opleiding die de Hogeschool Gent de eerste maal inrichtte in academiejaar 2007-2008. In de academiejaren 2005-2006 en 2006-2007 organiseerde het departement Bedrijfsmanagement Mercator een postgraduaat Fiscaliteit met een gelijkaardig programma bestaande uit 60 studiepunten. In 2005-2006 deed het departement Bedrijfsmanagement Mercator bij NVAO een aanvraag nieuwe opleiding bachelor na bachelor Toegepaste fiscaliteit. Het betreft een opleiding enig in Vlaanderen. De NVAO gaf een positief advies.

In academiejaar 2006-2007 telde de opleiding 15 studenten, in academiejaar 2007-2008 23 studenten.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat niveau en oriëntatie betreft, vindt de commissie dat deze opleiding tegemoet komt aan de decretaal opgelegde voorschriften met betrekking tot de algemene en de beroepsgerichte en -specifieke competenties.

De commissie vond hier een professionele bacheloropleiding die zich richt tot afgestudeerden uit het hoger onderwijs met een basiskennis fiscaliteit die in één voltijds academiejaar of twee deeltijdse academiejaren een doorgedreven praktische kennis in de fiscaliteit willen verwerven. Zij meent tevens dat de vrijstellingen voor de toegang tot de beroepsinstituten voor de afgestudeerden een meerwaarde betekenen.

De opleiding zegt dat ze de theoretische fiscale kennis opgedaan in de initiële basisopleidingen wil verbreden, verdiepen en die praktisch toe passen. De commissie zag hiervan vooral de verdiepende specialisatie. Ze waardeert het engagement om de opleiding als een BANABA te organiseren teneinde de kwaliteit van de opleiding en de betrokkenheid van het beroepenveld continu te waarborgen.

Daar waar het de bedoeling is om de student een grondige kennis mee te geven over de verschillende aspecten van de fiscaliteit en ook de vaardigheden en attitudes bij te brengen om die kennis in de praktijk toe te passen, vindt de commissie dat er meer diepgang mag besteed worden met betrekking tot de expertisekennis over onder meer personenbelasting, vennootschapsbelasting en BTW. Zij wenst haar zorg uit te drukken, dat de noodzakelijke diepgang en verbreding van het fiscaal-technische aspect op lange termijn gestructureerd ingebed is en blijft in de opleiding.

Het decreet betreffende de Vlaamse kwalificatiestructuur omschrijft kwalificaties voor de toegang tot beroepen in een kwalificatieraamwerk. De opleiding volgt deze en wil het volgende realiseren bij de afgestudeerde:

- kan kennis en inzichten met betrekking tot verschillende domeinen van de fiscaliteit en fiscale wetgeving, het vennootschapsrecht (btw, vennootschapsbelasting, personenbelasting, lokale, regionale en internationale fiscaliteit, douane en accijnzen, registratie- en successierechten, vennootschapsrecht, rechtspersonenbelasting en vzw's) kritisch evalueren en combineren om die toe te passen in een beroepscontext;
- kan complexe fiscale vaardigheden toepassen, gelieerd aan onderzoeksuitkomsten;
- kan relevante fiscale gegevens verzamelen, interpreteren en rapporteren en geselecteerde methodes en hulpmiddelen innovatief aanwenden om niet-vertrouwde complexe fiscale problemen op te lossen;
- kan de financiële consequenties van diverse benaderingen berekenen en diverse mogelijkheden als oplossing voor een complex fiscaal probleem overwegen;

- kan functioneren met volledige autonomie en een ruime mate van initiatief;
- kan medeverantwoordelijkheid opnemen voor het bepalen van collectieve resultaten.

De doelstellingen en de te bereiken eind- en beroepscompetenties zijn omschreven in een opleidingsprofiel en zijn afgeleid uit het beroepsprofiel. De opleidingsdoelstellingen zijn opgenomen in het hogeronderwijsregister.

De commissie stelde ook vast dat de opleiding aandacht heeft voor de internationale dimensie. Deze dimensie dient in de dagelijkse praktijk nog verder ontwikkeld te worden. Het departement Bedrijfsmanagement verzorgt deelname aan internationale projecten, zoals aan de strand economics van het OESO-project AHELO - Feasibility Study for the International Assessment of Higher Education Learning Outcomes en aan de congressen van the European Accounting Association (EAA). Tax is één van de thema's op deze congressen. Jaarlijks organiseert het departement een Internationale Week, waarbij lesgevers uit partnerinstellingen les geven. Er is een samenwerking tussen de opleiding Toegepaste fiscaliteit en de internationale onderneming Deloitte bij het uitwerken van casussen met ruime aandacht voor internationale fiscaliteit. De vakgroepvoorzitter is lid van the European Accounting Association (EAA) en van de Association Francophone de Comptabilité (AFC). Er werd ook een samenwerking opgestart met Fontys Hogeschool in Nederland.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt de opleiding aan om energiek het internationaal netwerk verder uit te bouwen met lesgevers en onderzoekers binnen het domein van de accountancy en fiscaliteit en om op de hoogte te blijven van internationale actuele ontwikkelingen en trends binnen dit domein en vooral om de studenten deze relevante materie te kunnen meegeven.

Het inhoudelijk onderscheidend karakter van deze banaba t.o.v. de basisopleiding PBA Accountancy-Fiscaliteit, dient blijvend bewaakt te worden.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Gezien het verdiepende karakter van de bachelor- na bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit, heeft de visitatiecommissie een domeinspecifiek referentiekader geformuleerd waarin van de afgestudeerden een gespecialiseerde boekhoudkundige en fiscale kennis en bijhorende competenties wordt verwacht en dit quasi uitsluitend in de fiscale materies en slechts louter ondersteunend in de boekhoudkundige en accountancy-inhouden. De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat de opleiding bij de studenten een degelijke mate van specialisatie realiseert. Dit betekent dat de opleiding het vooropgesteld domeinspecifiek referentiekader op een goede wijze beantwoordt. Het is de commissie echter opgevallen dat de studenten weinig voeling hebben met de doelstellingen van de opleiding.

De doelstellingen en de te bereiken competenties van de opleiding werden afgeleid uit het beroepsprofiel dat werd uitgewerkt door een resonantiecommissie bestaande uit vertegenwoordigers van het werkveld, afgestudeerden van het postgraduaat Fiscaliteit en lectoren. Zij werden besproken in de opleidingscommissie die bestaat uit alle lectoren van de opleiding, vertegenwoordigers van de studenten en vertegenwoordigers van het beroepenveld. In het daaruit voortvloeiende opleidingsprofiel zijn de verschillende tewerkstellingsmogelijkheden waarnaar de opleiding opleidt, opgenomen en zijn de zes takenclusters vertaald naar de vereiste competenties. In het opleidingsprofiel zijn deze competenties ook nog vertaald naar het opleidingsprogramma en de verschillende opleidingsonderdelen.

De opleiding Toegepaste fiscaliteit van de Hogeschool Gent staat open voor bachelors en masters die een voldoende voorkennis hebben in het domein van de fiscaliteit.

Hoewel de nadruk in deze opleiding minder op het juridische denkpatroon komt te liggen, moeten de studenten de fiscale wetgeving en procedures wel beheersen en moeten zij de wetgeving, rechtspraak en rechtsleer opvolgen. Daarbij leren zij vooral gebruikmaken van het wetboek. De commissie merkt een zeer praktijkgerichte aanpak die vertrekt van de taken die de toekomstige beginnende beroepsbeoefenaar zal moeten uitvoeren en die beschreven staan in het beroepsprofiel. Studenten leren probleemoplossend werken, zowel zelfstandig als in team. Op deze wijze onderscheidt de opleiding zich van de universitaire opleiding in Gent.

Vergelijking van de BANABA Toegepaste fiscaliteit aan Hogeschool Gent met andere analoge hogeschoolopleidingen en postgraduatoren in Vlaanderen geeft aan dat andere opleidingen meer aandacht hebben voor algemene managementvaardigheden of accountancy en bijgevolg gericht zijn op het bekomen van andere vrijstellingen dan die voor de fiscale materies van de toegangsexamens bij het IAB.

Een vergelijking met buitenlandse opleidingen is moeilijk omdat de organisatie van de fiscale opleidingen in het buitenland voortvloeit uit een andere indeling van de beroepen dan deze in Vlaanderen. In Vlaanderen heet de initiële bacheloropleiding Bedrijfsmanagement, waarbij accountancy-fiscaliteit een afstudeerrichting is. In Nederland bestaan de initiële opleidingen Bedrijfseconomie, Accountancy en Fiscale economie naast elkaar. De doelgerichte samenwerking met de Fontys-hogeschool in Eindhoven ontgaat de commissie niet. De voorzitter van de opleidingscommissie en de verantwoordelijke van de stages van Hogeschool Gent (BMER) en de coördinator van de opleiding Fiscale Economie aan de Fontys-hogeschool in Eindhoven werken samen om het beroeps- en opleidingsprofiel af te stemmen met Nederland. Het overleg resulteerde in de intentie om in de toekomst op diverse vlakken nader te gaan samen werken.

In de loop van het academiejaar 2009-2010 werd de samenwerking geïntensifieerd en verder uitgewerkt.

De opleiding geeft met haar doelstellingen en bijhorende competenties duidelijk aan de studenten voor te bereiden op een loopbaan als erkend fiscalist of belastingconsulent. De commissie heeft vastgesteld dat volgens de vermeldingen in het hoger onderwijsregister de opleiding ook een loopbaan als accountant of bedrijfsrevisor beoogt maar gezien de specifieke fiscale gerichtheid van deze banaba, kan hier geen sprake van zijn. Een aanpassing van het hoger onderwijsregister is aangewezen.

Studenten volgen deze opleiding onder meer om bij het I.A.B. vrijstellingen voor noodzakelijke toegangsexamens te kunnen bekomen. De inhouden werden gepast afgestemd op de vooropgestelde verwachtingen van de verschillende beroepsinstituten. Hoewel de afgestudeerden bijkomende vrijstellingen voor alle fiscale materies krijgen bij de toegangsexamens bij het I.A.B. (Instituut der Accountants en Belastingconsulenten) voor het verkrijgen van de titel van belastingconsulent blijken weinigen hiervan kennis te hebben en blijkt dit ook niet hun motivatie te zijn om de opleiding te volgen.

Bij de actualisering van domeinspecifieke eisen, de leerinhouden en programma's houdt de opleiding rekening met vragen van het werkveld en met nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en tendensen. Dit gebeurt onder meer aan de hand van de resultaten van de bevragingen van stages, nieuwe fiscale regelgeving, vakliteratuur, deelnames aan internationale congressen, resultaten van overleg tussen beroepsinstituten, beroepsorganisaties, het onderwijs, een vergadering met de resonantiecommissie en input van vertegenwoordigers van het werkveld in de opleidingscommissie.

Aanbeveling ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de studenten meer bekend te maken met de doelstellingen van de opleiding en met de mogelijkheden om bij het I.A.B meer vrijstellingen te verkrijgen met betrekking tot het toegangsexamen van belastingconsulent.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1. Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert de opbouw van het curriculum met aandacht voor het leggen van een theoretische basis bij de start van het academiejaar naar een praktische uitwerking in de bachelorproef en de langdurige stage, die uitgewerkt worden in samenwerking met het werkveld, wat door het werkveld sterk geapprecieerd wordt. Het programma evolueert duidelijk van kennisinhouden naar de integratie van competenties en dit in sterk werkveld gerelateerde contexten. Zoals al vermeld in onderwerp 1 is de commissie van mening dat het onderscheidend karakter van deze opleiding ten opzichte van de basisopleiding moet bewaakt blijven. Het karakter van de opleiding vraagt meer diepgang met betrekking tot de expertise kennis van de belangrijkste opleidingsonderdelen vergeleken met de basisopleiding. Meer bepaald moet de opleiding er voor zorgen dat de noodzakelijke diepgang en verbreding van het fiscaal-technische aspect structureel en op lange termijn ingebed worden in de opleiding.

De opleiding heeft een gestructureerd programma opgezet waarin zelfstandig werk 540 uren van de 1565 uren in beslag neemt. Daar komen nog heel wat cases en oefeningen bij. Dit geeft aan dat de er veel aandacht gaat naar de praktijkvaardigheden. De commissie heeft vastgesteld dat de eerder beschreven competenties in het opleidingsprofiel geïmplementeerd zijn in het opleidingsprogramma. Competentiegericht onderwijs is in het opleidingsprogramma verankerd en weergegeven in de competentiematrices. In het programma is er aandacht voor vakoverschrijdend werk en het leren werken in team. Daar dit een éénjarig traject is met een heel specifieke doelstelling zijn er geen expliciete keuzetrajecten. Door de grote periode van de stage, waarvan de student zelf de plaats kiest, kan hij deze wel specifiek richten op het toekomstig werkterrein of –interesse.

De vertaling van de doelstellingen van de opleiding naar individuele opleidingsonderdelen ligt vast in de studiefiches. Lectoren bespreken de studiefiches in de klas bij aanvang van elk opleidingsonderdeel. In de studiefiches definieert de opleiding de te bereiken eindcompetenties voor elk opleidingsonderdeel en geeft zij een aantal indicatoren aan voor elke competentie.

In het eerste semester van twaalf weken komen vooral opleidingsonderdelen aan bod, waarbij na het theoretische deel ruime aandacht besteed wordt aan cases en toepassingen. Vanaf de maand november worden de seminars ‘Bijzondere topics in de fiscaliteit’ georganiseerd. Deze seminars worden gegeven door docenten die ook in de praktijk staan en ze laten toe snel in te spelen op actuele thema's en wijzigingen in wetgeving.

Bij de keuze van de onderwerpen voor de seminars gaat ook aandacht naar de internationale dimensie. Zo was er in 2009-2010 ‘Investeren in buitenlands onroerend goed, Internationale salariering’ en namen de studenten in deze periode ook deel aan de Tax-Week in Nederland.

In de tweede periode van zes weken gedurende het tweede semester lopen de seminars ‘Bijzondere topics in de fiscaliteit’ verder en wordt het opleidingsonderdeel Procedures gegeven.

De studenten werken tijdens deze periode ook aan een scriptie/bachelorproef. Uit een evaluatiegesprek met de studenten en in overleg met de vertegenwoordigers van het werkveld in de opleidingscommissie alsook met de leden van de resonantiecommissie werd de vroegere scriptie omgevormd tot een bachelorproef. Dit is een vakoverschrijdende praktijkopdracht waarbij in groep een reeks fiscale vragen en problemen worden voorgelegd. Studenten maken van hun bevindingen een schriftelijk verslag en motiveren dit mondeling. Deze praktijkopdracht wordt uitgewerkt in samenwerking met Deloitte Belastingconsulenten.

Ook in deze tweede periode is er aandacht voor de internationale dimensie. Internationale fiscaliteit komt ruim aan bod in de vakoverschrijdende bachelorproef. Daarnaast brengen de studenten een studiebezoek aan ISC Amiens en een gastspreker uit het ISC Paris gaf gastcolleges over 'international tax - efficient finance'.

In de derde periode van tien volle weken tijdens het tweede semester is er een stage waarin de student de kans krijgt kennis te maken met de beroepspraktijk van de fiscalist/fiscaal raadgever in het bedrijfsleven. De competenties verworven in de andere opleidingsonderdelen worden hierbij geïntegreerd toegepast en getransfereerd naar een reële beroepscontext. Zo krijgen de opgebouwde kennis, vaardigheden en attitudes een praktische toetsing in het werkveld en worden zij er verder ontwikkeld. De commissie, evenals het werkveld, ervaren het ontbreken van een of meerdere taalcomponenten als een tekortkoming in het programma.

Studenten, personeel en externe betrokkenen kunnen visie, missie, studiefiches en doelstellingen raadplegen via de website van het departement Bedrijfsmanagement.

Voor curriculumontwikkeling, -herziening en -innovatie haalt de opleiding input uit verschillende bronnen: De resonantiecommissies worden om de 2 tot 3 jaar geraadpleegd, er is een jaarlijkse bevraging van het werkveld naar aanleiding van de stages, van de studenten over opleidingsonderdelen en opleiding. De afgestudeerden worden bevragd. Verder leveren de resultaten van de studietijdmetingen en de internationale vergelijkingen en contacten belangrijke informatie om het programma bij te stellen. De lectoren doen jaarlijks voorstellen voor de actualisering van het programma en de leerinhouden. De lesgevers worden betrokken bij de concretisering van de aanpassingen. Ook de studenten worden erbij betrokken, minstens via bevragingen maar ook via hun vertegenwoordiging in de opleidingscommissie en de departementsraad.

De studiefiches worden op die manier jaarlijks geactualiseerd. Verder werkte de hogeschool ook een procedure uit voor wijzigingen van het studieprogramma.

De opleiding stelt dat kennis van douane en accijnzen in een internationale omgeving en een zeer goede kennis van het vennootschapsrecht voor de fiscalist belangrijk zijn. Daarom besliste de opleidingscommissie bij de omvorming van het postgraduaat naar een BANABA-structuur de opleidingsonderdelen Douane en Accijnzen, en Vennootschapsrecht als verplichte opleidingsonderdelen die een inhoudelijke verdieping en verbreding bieden van de begincompetenties uit de basisopleidingen. De commissie sluit zich aan bij het advies van de opleidingscommissie om het aantal uren voor Douane en accijnzen te verminderen ten voordele van meer uren voor Bijzondere topics. Volgens de opleiding zullen fiscale vaardigheden waaronder communicatievaardigheden daarin uitgebreider aan bod, bijvoorbeeld door het werken met Engelstalige casestudies. De commissie meent echter dat de opleiding meer aandacht moet besteden aan zowel de schriftelijke als de mondelinge taalvaardigheid van de studenten en dit in de dagdagelijkse uitwerking van de diverse opleidingsonderdelen.

De studenten maken geen gebruik van hun keuzemogelijkheid voor een internationale stage. Tijdens de gesprekken geven zij aan dat de internationale ervaringen tijdens de toch korte opleiding dermate voldoen dat deelname aan stages in buitenlandse bedrijven hen niet aantrekt omdat fiscaliteit eigenlijk een nationale wetgeving is. Zoals al eerder aangehaald verzorgt de opleiding inderdaad specifiek internationaal gerichte opleidingsonderdelen zoals Internationale fiscaliteit en belicht het internationale karakter van de beroepscontext in opleidingsonderdelen, zoals de bachelorproef, de bijzondere topics en de Belasting der niet-inwoners. Maar de opleiding streeft er ook naar om de internationale dimensie op het gepaste moment in alle opleidingsonderdelen te accentueren.

De opleiding kan deelnemen aan internationale projecten, zoals aan de strand economics van het OESO-project AHELO - Feasibility Study for the International Assessment of Higher Education Learning Outcomes en aan de congressen van the European Accounting Association (EAA). Tax is één van de thema's op deze congressen. Jaarlijks organiseert het departement een Internationale Week, waarbij lesgevers uit partnerinstellingen les geven.

Er is een samenwerking tussen de opleiding Toegepaste fiscaliteit en de internationale onderneming Deloitte bij het uitwerken van casussen met ruime aandacht voor internationale fiscaliteit.

De vakgroepvoorzitter is lid van the European Accounting Association (EAA) en van de Association Francophone de Comptabilité (AFC).

De samenwerking met de Fontys Hogeschool in Nederland loopt goed. De samenwerking resulteerde in de deelname van studenten Toegepaste fiscaliteit gedurende twee dagen aan een Tax-Week, samen met alle studenten uit de opleiding Fiscale Economie in Nederland. Deze Tax-week wordt georganiseerd in samenwerking met het beroepenveld in Nederland. Deze samenwerking leidde ook tot docentenuitwisselingen. Verder loopt een gezamenlijk project waarbij Vlaamse, Nederlandse en Franse studenten kennis uitwisselen door in team casestudies personenbelasting en vennootschapsbelasting uit te werken tijdens een driedaags studiebezoek aan het ISC Amiens, Frankrijk.

Nederlandse gastdocenten Fiscaliteit gaven gastcolleges tijdens de internationale week op het departement.

Aanbevelingen ter verbetering:

Gezien de snelle maatschappelijke ontwikkelingen adviseert de commissie aan de opleiding om duurzame relaties met buitenlandse opleidingen verder uit te bouwen en te intensifiëren.

De commissie adviseert de opleiding om zowel de schriftelijke als mondelinge taalvaardigheid van de studenten te bewaken in de dagdagelijkse uitwerking van de diverse opleidingsonderdelen. De commissie vraagt de opleiding meer expliciet werk maken van het gestructureerd en op lange termijn inbedden van de noodzakelijke diepgang en verbreding van het fiscaal-technische aspect in de opleiding.

Facet 2.2. Eisen professionele/academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding een duidelijk overzicht heeft opgemaakt waarin ze aangeeft welke algemene en specifiek beroepsgerichte competenties verworven worden. Waar in het eerste semester de klemtoon ligt op kennisoverdracht en oefeningen, is er in het tweede semester meer aandacht voor de stage, zelfstandig werk en groepswork. De nadruk ligt daarbij op het ontwikkelen van kennis en competenties nodig in de beroepspraktijk. Wat betreft de aandacht voor werkveldervaring is er in het programma sterke interactie met de beroepspraktijk ingebouwd. Voor de 'Bijzondere topics in de fiscaliteit' wonen de studenten tien seminars bij waar gastsprekers uit de praktijk actuele thema's bespreken en illustreren met voorbeelden uit eigen ervaring. Jaarlijks mogen de studenten seminars bijwonen, georganiseerd door de beroepsvereniging VABF. Voor de

bachelorproef is er samenwerking met Deloitte Belastingconsulenten waarbij studenten fiscale problemen en vragen uit de praktijk krijgen. De studenten werken gedurende tien aan elkaar aansluitende weken aan hun fiscale praktijkstage. De opleiding voorziet in een bezoek aan Deloitte en Ernst & Young en verzorgt gastcolleges gegeven door FOD Financiën (Tax on Web) en Titeca Henri Accountants (case Vensoc). Sommige studenten zijn reeds werkzaam in de beroepspraktijk en kunnen van daaruit voorbeelden en vragen meebrengen die klassikaal besproken worden.

De recente internationale ontwikkelingen zijn op diverse manieren in het programma opgenomen: via het opleidingsonderdeel Bijzondere topics, de regelmatige updating van de leerinhouden in de studiefiches en studiematerialen, en via gastsprekers. De uitgewerkte samenwerking met de Fontys Hogeschool in Nederland en het ISC Amiens in Frankrijk dragen naar het oordeel van de commissie bij tot het professionele karakter van de opleiding en haar programma. De gesprekspartners melden ook initiatieven op het vlak van onderzoek. Zo heeft het departement Bedrijfsmanagement Mercator een vierjarig onderzoeksproject 'Harmonisatie van de vennootschapsbelasting in Europa. Effect van een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag (CCCTB) op de financiële rapportering en belastingdruk in België'. De commissie ondersteunt de intentie van de opleiding om studenten actief te betrekken bij bepaalde delen van het onderzoek en in ieder geval de tussentijdse en de eindresultaten van het onderzoek naar de studenten terug te koppelen. Op die manier wil de opleiding de interesse opwekken voor het actief opvolgen van alle ontwikkelingen, ook internationaal, in het domein van de fiscaliteit. Uit de gesprekken bleek dat de (oud)studenten hier niet van op de hoogte zijn.

De bachelorproef is opgenomen in het curriculum van het tweede semester (6 lesweken). Het aantal studiepunten bedraagt zes, de totale geraamde studietijd 150 uren. De commissie waardeert dat de stage tien aan elkaar sluitende weken telt (in de periode april tot juni). Deze periode is voldoende lang opdat de student zich volledig zou kunnen inleven in zijn werksituatie.

Het aantal studiepunten voor de stage is 13, de begrote studietijd 390 uren.

In de opleidingsonderdelen Bachelorproef en Stage worden de competenties die de student verworven heeft in de andere opleidingsonderdelen geïntegreerd toegepast en in een reële beroepscontext geplaatst. De zelfactiviteit en het ervaringsgericht leren staan daarbij centraal. Daarnaast stimuleert de scriptie/bachelorproef het eigen onderzoeksinitiatief bij de studenten. In het academiejaar 2007-2008 voerden de studenten individueel een onderzoek over een fiscaal thema, een praktische studie die aansloot bij de opleidingsinhouden. Zij brachten hierover verslag uit in hun scriptie. De opleidingscommissie besliste vanaf academiejaar 2008-2009 de scriptie om te vormen tot een bachelorproef. Daarin werken de studenten in kleine groepjes aan een interactieve casestudy waarbij ze een aantal taken krijgen van een beginnende afgestudeerde. Voor de concrete uitwerking van de opdrachten wordt een beroep gedaan op Deloitte Belastingconsulenten.

Het resultaat wordt mondeling gepresenteerd en verdedigd voor een jury waarin het beroepenveld (Deloitte Belastingconsulenten) vertegenwoordigd is. Deze nieuwe vorm bleek gewaardeerd door studenten, beroepenveld en lectoren.

Bij de bachelorproef staat de coördinator in voor de praktische organisatie van de casestudy, de evaluatie ervan en de afspraken met Deloitte Belastingconsulenten over de actualisering van de case en de momenten van briefing.

Volgens de commissie zijn de opdrachten van de bachelorproeven voldoende complex opgebouwd om het verdiepend karakter te realiseren en sluiten zij aan op het karakteristieke van de opleiding, meer bepaald is de aansluiting op de toekomstige werkomgeving duidelijk. De bachelorproef streeft volgens de commissie de vooropgestelde einddoelcompetenties op doeltreffende wijze na. Tevens zijn indicatoren bepaald voor de toetsing ervan. Bij de start van het opleidingsonderdeel Bachelorproef krijgen de studenten een briefing over de inhoud, de doelstellingen, de werkwijze en de evaluatie. De benodigde documenten worden bezorgd en praktische afspraken gemaakt. In deze fase worden de begeleiders en de verantwoordelijken van Deloitte Belastingconsulenten aan de studenten voorgesteld.

In de stage worden vooral de algemene en specifieke beroepsgerichte competenties ontwikkeld. De stage kan plaatshebben in een accountants- of boekhoudkantoor, revisorenkantoor, de fiscale afdeling van een bedrijf of bij de overheid. De student werkt zelfstandig en helpt mee in het kantoor of het bedrijf, bijvoorbeeld bij het

voorbereiden van aangiften van personenbelasting en vennootschapsbelasting, de btw-administratie of fiscale dossiers. De inhoud van de stage wordt voor de aanvang van de stage besproken met de stagebegeleider van de hogeschool, de stagementor van het stagebedrijf en de student/stagiair en wordt formeel bevestigd in een taakomschrijving. De dagelijkse organisatie van de stages is in handen van de stagecoördinator, die stageadressen ter beschikking stelt, stagevoorstellen goedkeurt, het behandelen van problemen coördineert en enquêtes van bedrijven, studenten en lectoren verwerkt. Elke student krijgt een stagebegeleider die een lesgever is en voor communicatie zorgt tussen de stagementor, de hogeschool en de student. De commissie verneemt van de studenten, stagebegeleiders en mentoren dat de begeleiding degelijk uitgewerkt is. De stagebegeleider houdt contact met de student en volgt die op. De stagebegeleider controleert het stagedagboek en quoteert de volledige stage en overlegt met de mentor bij de evaluatie van de stage en van het eindwerk. Het stagedagboek dat de student opstelt en wekelijks naar de stagebegeleider mailt zorgt voor een gepaste begeleiding en ondersteuning. Na afloop van de stage bezorgt de student een degelijk opgebouwd stageverslag aan de stagebegeleider. Dit omvat een beknopte voorstelling van het stagebedrijf, het stagedagboek met uitgevoerde taken, aangevuld met een reflectie en een gemotiveerde evaluatie van wat hij heeft geleerd. Uit de documenten blijkt dat dezelfde stageplaatsen elk jaar terugkomen, waarbij de commissie zich de vraag stelt of deze relevant zijn en blijven voor het realiseren van alle doelstellingen van de opleiding. De commissie steunt de inspanningen van de opleiding om studenten stage te laten lopen bij de FOD Financiën zoals dit in Nederland het geval is voor specifieke opleidingen.

Wat betreft dienstverlening leerde de commissie dat deze vooral moet gezocht worden in de onderwijsmeerwaarde die praktijkactiviteiten met zich meebrengen. Dit gebeurt in de vorm van stages en praktijkervaringen voor de studenten, in de vorm van presentaties, cases en tools die de lectoren kunnen integreren in de opleiding en in de vorm van netwerking voor en door studenten en afgestudeerden, lesgevers en partners. Volgens de commissie wordt nog geen actief gebruik gemaakt van maatschappelijke dienstverlening die buiten de rijke ervaring voor de studenten ook ten dienste kan komen van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt te onderzoeken hoe een deelname van studenten aan het onderzoeksproject over de harmonisatie van de vennootschapsbelasting in Europa en de gevolgen daarvan op de belastingdruk en de financiële rapportering in België kan georganiseerd worden.

De commissie vraagt de opleiding om adequate initiatieven op te zetten voor maatschappelijke dienstverlening, waarbij alle actoren van de opleiding betrokken worden.

De commissie vraagt de opleiding na te gaan in hoeverre andere dan de 'vaste' stageplaatsen een verrijkend effect zouden betekenen voor de kwaliteit van de opleiding. Zij steunt de inspanningen van de opleiding om stages bij de overheid, met name de FOD Financiën, te organiseren.

De commissie suggereert om nog meer mensen uit de praktijk te betrekken bij de opleiding zodat deze hun praktijkervaring kunnen delen met de studenten.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert de sterke coherente opbouw van het programma waarbij in het normtraject eerst de kennisinhouden aan bod komen via voornamelijk hoorcolleges en leergesprekken, aangevuld met praktische oefeningen en gevallenstudies per opleidingsonderdeel. Daarna is er ruimte voor probleemgestuurd onderwijs: fiscale problemen en vraagstukken uit de praktijk worden aan de studenten voorgelegd vanuit de beroepspraktijk. Er wordt gewerkt met drie periodes, namelijk periode 1 (eerste semester), periode 2 (tweede semester tot begin van de stageperiode), periode 3 (stageperiode). Op die manier hebben de studenten de nodige voorkennis verworven voor de aanvang de opleidingsonderdelen Bachelorproef (vakoverschrijdende case), Stage en Procedures die lopen in de tweede periode. Het opleidingsonderdeel Bijzondere Topics loopt in periodes 1 en 2 (vanaf november).

De commissie vernam tevens dat het lessenrooster afgestemd is op het deeltijds leren. Er blijkt een stijgende vraag naar aangepaste trajecten voor studenten die reeds in de beroepspraktijk werkzaam zijn. Het rooster is daarom zodanig opgemaakt dat de studenten de mogelijkheid hebben om het programma over een langere periode te spreiden. Zo worden bepaalde opleidingsonderdelen steeds in de voormiddag geprogrammeerd, andere in de namiddag. Studenten met een aangepast traject kunnen kiezen om alleen opleidingsonderdelen in de voormiddag of in de namiddag op te nemen. De opleiding bekijkt andere mogelijkheden voor werkstudenten. Daartoe zal in de komende maanden overleg gepleegd worden met accountants en fiscale kantoren. De commissie ondersteunt de visie van de opleiding dat het nuttig zou zijn een aangepast programma te maken voor werkstudenten en moedigt de opleiding aan deze in realiteit te brengen.

Wat betreft internationalisering heeft de commissie kunnen vaststellen, dat er een samenwerking is met twee buitenlandse hogescholen die door middel van uitwisselingen het niveau van de opleiding verrijken. Deze passen in de praktijkgerichte opbouw van de opleiding. Verder zijn er verschillende initiatieven met betrekking tot internationale congressen en projecten (voornamelijk op departementsniveau van bedrijfsmanagement), die het de studenten mogelijk maakt om meer vertrouwd te geraken met internationale ontwikkelingen. De commissie vindt echter dat er meer structureel verbetering kan aangebracht worden om de meerwaarde van deze initiatieven beter vorm te geven en te borgen in de opleiding.

Aanbeveling ter verbetering:

De commissie stelt voor dat de kennis, inzichten en know-how verkregen via internationale initiatieven nog beter gestructureerd ingebouwd en geborgd worden in de opleiding.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit een volledig studiejaar van 60 studiepunten en voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor- na bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding een adequate begroting heeft gemaakt van de studietijd per opleidingsonderdeel. De opleiding beschouwt de totale studietijd als de som van enerzijds de tijd die besteed moet worden aan onderwijs- en zelfstudieactiviteiten en anderzijds aan de voorbereiding van het examen, het examen en de feedback. Tot onderwijs- en zelfstudieactiviteiten behoren onder andere presentaties voorbereiden, informatie opzoeken, literatuur doornemen, de stage voorbereiden en uitvoeren, en cursussen instuderen om de leerstof te verwerken.

De Hogeschool Gent gebruikt in principe als methode van studietijdmeting de tijdschatting achteraf. De kwaliteitscoördinatoren van de departementen en hun medewerkers organiseren op regelmatige basis studietijdmetingen, waarvoor een tool is aangemaakt in Dokeos.

De meting voor de volledige BANABA in academiejaar 2007-2008 toonde aan dat de gemeten studietijd niet veel afweek van de geprogrammeerde studietijd. Ook de studiepunten per opleidingsonderdeel moesten niet worden bijgestuurd.

In academiejaar 2009-2010 vond een studietijdmeting plaats voor het opleidingsonderdeel Scriptie, vooral om het impact te kennen bij de omschakeling naar Bachelorproef. Ook hier bleek de afwijking niet zo groot. Studenten presteren voornamelijk extra in de laatste projectweek, de week waarin zij hun resultaten moeten indienen.

De opleiding heeft te kennen gegeven dat de studietijdmetingen zullen aangepast worden, mogelijk met een vorm van tijdschrijven tijdens het academiejaar. De commissie hoopt dat de opleiding uit de nieuwe meetmethoden de gepaste voordelen zal halen.

Studenten blijken moeilijk te motiveren om deel te nemen aan de studietijdmetingen. Daarom besliste de kwaliteitsraad om bij de bevraging van elk opleidingsonderdeel een vraag toe te voegen over de studielast van het opleidingsonderdeel en dit op te volgen door bespreking van de resultaten met de betrokken lectoren. Niettemin blijft de participatie aan de studietijdmetingen een aandachtspunt.

De opleiding gaf te kennen dat er verschillende studiebevorderende initiatieven zijn die resulteren in het succesvol rendement van de opleiding. Zo is er de organisatie van informatiemomenten waarbij uitleg wordt gegeven over de inhoud van de opleiding, de beroepsmogelijkheden en de verwachte voorkennis. De voorwaarden tot inschrijving beperken zich tot studenten die reeds over een voorkennis fiscaliteit beschikken. Ook de onthaaldag bij de start en de tweedaagse kennismaking ervaren de studenten als gepaste initiatieven. De commissie stelt vast dat de zorg die de opleiding besteedt aan het lessenrooster, het studiemateriaal, de studietrajecten, het leerplatform, en EVC en EVK een positief effect heeft op studievoortgang.

Aanbevelingen ter verbetering:

Wat de studietijd betreft hoopt de commissie dat de opleiding uit de nieuwe meetmethoden de gepaste voordelen zal halen. De commissie vraagt de opleiding er om die reden ook op toe te blijven zien dat de studenten in voldoende mate deelnemen aan de studietijdmetingen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de gehanteerde werkvormen en de structuur van de opleiding ertoe bijdragen dat de beoogde competenties gerealiseerd worden. Ze vond er een afwisselend gebruik van diverse activerende leervormen en kwalitatief goed studiemateriaal aangepast aan de leerdoelen.

De opleiding wil de theoretische fiscale kennis opgedaan in de initiële basisopleidingen verbreden, verdiepen en praktisch leren toepassen. Door de praktische oefeningen, gevallenstudies, de praktijkstage van tien weken en de praktische eindopdracht (bachelorproef) worden de beoogde competenties meegegeven om deze kennis in de praktijk toe te passen.

De commissie stelt vast dat er in de loop van de drie periodes van het programma gradueel meer aandacht is voor het geïntegreerd verwerken (en dus niet louter verwerven) van kennis, vakoverschrijdend werken en samenwerkend leren. De aandacht voor competenties zoals levenslang leren en internationale gerichtheid is sterk ingebouwd in de opleiding. Via groepswork, vakoverschrijdende samenwerking en beroepsrelevante casussen werkt men gericht aan beroepseigen vaardigheden en beroepshoudingen. Begeleid zelfstandig leren is een belangrijke werkvorm die ondersteund wordt door het gebruik van het elektronisch leerplatform Dokeos, een webgebaseerd Cursus Management Systeem. Het leerplatform wordt gebruikt om de studenten zelfwerkzaam te maken en om hen te leren verantwoordelijkheid op te nemen door beschikbaar stellen van documenten. Voor elk opleidingsonderdeel uit de opleiding Toegepaste fiscaliteit bestaat een cursus in Dokeos. Daarnaast wordt het gebruik van leerpaden gestimuleerd door opdrachten, zelftoetsen en tests in een gepaste volgorde aan te bieden zodat zelfstudie doeltreffend verloopt. Voor elk opleidingsonderdeel is een Dokeos-cursus beschikbaar. De commissie meent dat het optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die het platform biedt nog een opportuniteit voor de toekomst is.

Ook het project afstandsleren werkt met specifiek studiemateriaal en begeleiding ondersteund door het elektronische leerplatform. Contactmomenten zijn buiten de gewone kantooruren georganiseerd. Studenten kunnen hun voorkennis en kennis over de opleidingsonderdelen BTW, Personenbelasting en Vennootschapsbelasting aan de hand van het cursusmateriaal, ontwikkeld voor afstandsleren, zelfstandig op peil brengen of opfrissen.

De opleiding werkt ervaringsgericht en probleemoplossend, vanuit de kennis van de behoeften van het werkveld en in samenwerking met het beroepsveld. De afsluitende stage en bachelorproef zijn opgevat als leermomenten waarbinnen de integratie van alle kennis, vaardigheden en attitudes in een echte beroepscontext wordt gerealiseerd.

Achterstand van bagage kan mede door een adequate vormgeving op voldoende gevende wijze opgevangen worden om de opleiding succesvol af te werken. Het organiseren van een meerjarig traject biedt voor kandidaat-

studenten bijkomende mogelijkheden en geeft blijk van een toekomstgericht engagement van de verantwoordelijken van deze Banaba. Gezien het snel evolueren van de fiscaliteit vraagt de commissie om het deeltijds traject niet teveel te spreiden in de tijd en te beperken tot twee of drie jaar, zodat de deskundigheid van de studenten actueel blijft.

Jaarlijks herzien de lectoren en de opleidingscommissie de overeenstemming tussen de aan te brengen competentie en de gehanteerde werkvorm evenals de correlatie tussen evaluatievorm en eindcompetentie.

Er wordt voor het overbrengen van kennis en inzicht gebruik gemaakt van fiscale software en fiscale databanken en websites. In de tweede periode wordt meer naar probleemgestuurd onderwijs overgegaan: fiscale problemen en vraagstukken uit de praktijk worden aan de studenten voorgelegd. Vanaf academiejaar 2008-2009 wordt de probleemstelling vanuit de beroepspraktijk aangebracht. De lector vervult bij deze (groeps)opdrachten de rol van coach en expert. Tijdens de stage in de derde periode neemt de student grotendeels het eigen leerproces in handen met de steun van de stagebegeleider en de stagementor van het bedrijf.

De commissie vond cursussen en documentatie die het beoogde doel adequaat ondersteunen. Wat betreft internationale actualiteit kan er nog verbeterd worden. De kwaliteit van het leermateriaal wordt bewaakt door samenwerking met het werkveld inzake cases en oefeningen en door de regelmatige studentenbevragingen over opleidingsonderdelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding om de actualiteit van de internationale domeinen in de cursussen beter te verzorgen.

De commissie adviseert de opleiding om het deeltijds traject niet te veel te spreiden in de tijd gezien het snel evolueren van de fiscaliteit.

De commissie wenst de opleiding aan te moedigen om het gebruik van Dokeos verder te optimaliseren en het studiemateriaal verder te ontwikkelen om lacunes bij studenten met minder voorkennis fiscaliteit weg te werken.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat er een degelijk toetsingssysteem bestaat bij deze BANABA-opleiding. Zij meent dat de opleiding gepast tegemoet komt aan de strategische doelstelling om een transparant evaluatiebeleid te voeren met een aantoonbare link tussen toetsing en competenties. Er zijn duidelijke procedures en afspraken inzake evaluatie. De departementsraad bepaalt per onderwijsonderdeel de vorm van evaluatie, de organisatie van de evaluaties en de wegingsfactor per opleidingsonderdeel. De evaluatie gebeurt op basis van de leerdoelen die in de studiefiches zijn vastgelegd. De departementsraad bekrachtigt de studiefiches, die jaarlijks worden geactualiseerd.

De opleiding heeft een duidelijk en volledig overzicht met examenvormen per opleidingsonderdeel: schriftelijk, mondeling, permanente evaluatie en stage-evaluatie. Hieruit blijkt het verband tussen de toets- en

evaluatievormen en de overeenkomst met de te verwerven competenties. Er kunnen verschillende toetsingsvormen zijn per opleidingsonderdeel en die zijn, net als de criteria, duidelijk bepaald en gedocumenteerd. Jaarlijks herzien de lectoren en de opleidingscommissie de overeenstemming tussen de aan te brengen competentie en het verband tussen evaluatievorm en eindcompetentie.

De opleiding organiseert examens in overeenstemming met de Onderwijs- en examenregeling (OER) en de departementale aanvullingen. Deze documenten zijn op de website beschikbaar. Bij aanvang van elk opleidingsonderdeel verschaft het onderwijzend personeelslid de studenten gedetailleerde informatie over de doelstellingen, de vereiste competenties en de inhoud, over de vormen van evaluatie en de gehanteerde weging voor de verschillende onderwijsactiviteiten. Het is de verantwoordelijkheid van de lectoren om aan de studenten mee te delen welke kennis, attitudes en vaardigheden zij zullen toetsen. Deze gegevens zijn ook opgenomen in de studiegids. De studenten en alumni bevestigen tijdig op de hoogte te zijn van hoe en waarover zij geëvalueerd zullen worden.

Het departementssecretariaat organiseert de examens. Roosters legt men vooraf voor aan klasvertegenwoordigers. De studenten ontvangen voor de examenperiode informatie betreffende de examens, het examensecretariaat, de ombudspersoon, de blokperiode, het definitieve examenrooster en de data en modaliteiten van de mededeling van de resultaten en de feedback. Ook het onderwijzend personeel ontvangt een mededeling met richtlijnen over de examens. Deze informatie verschijnt ook op Dokeos, zichtbaar voor de studenten en het onderwijzend personeel.

Bij de permanente evaluatie wordt in bepaalde opleidingsonderdelen zowel van productevaluatie als procesevaluatie gebruik gemaakt. Ook peer evaluatie wordt in die context toegepast. De studenten waarderen deze aanpak en geven aan dat op die manier ook een fair en correct beeld bekomen wordt van de mate waarin de student de competenties heeft verworven.

Het aangeven van het gewicht per vraag op het examenblad en de vooraf opgestelde correctiesleutel en inhaalexamens dragen bij tot de transparantie van de evaluatie. Voor mondelinge examens noteert de examinerator per student de gestelde vragen en het behaalde resultaat per vraag. Indien een student een onvoldoende haalt, noteert de examinerator ook een bondige motivering. Voor de verwerking van de examencijfers en de deliberatie is een duidelijke aanpak uitgestippeld.

De aanwezigheid van alle lectoren op de feedback na elke examenperiode is verplicht. Hoewel het feedbackmoment vooraf en tijdig wordt meegedeeld aan de studenten en zodanig wordt georganiseerd dat zij er aan kunnen deelnemen, stelt de commissie een beperkte interesse van de studenten vast.

De commissie waardeert het degelijke evaluatieproces van de bachelorproef en de stage. De evaluatie van de scriptie of bachelorproef gebeurt op basis van verschillende items: de evaluatie van de kwaliteit van de inhoudelijke oplossingen die de studenten voorstellen voor de verschillende fiscale vragen, van hun rapportering, van het groepswork (peer evaluation) en van de mondelinge verdediging. Het beroepenveld wordt betrokken bij de evaluatie van de scriptie en de mondelinge verdediging.

Voor de beoordeling van de stage maakt de stagebegeleider na elk bezoek een tussentijdse evaluatie met de studenten. Ook de stagementor van het bedrijf evalueert de stage. Er gebeuren evaluatiegesprekken op het stagebedrijf tussen begeleider en mentor. De beoordelingswijze en de verwachtingen met betrekking tot de stage worden aan de studenten, stagebedrijven en stagementoren bekend gemaakt in een afzonderlijke brochure en deels via het elektronisch leerplatform Dokeos. De eindbeoordeling van de stagiair gebeurt door de stagebegeleider op basis van de stageomschrijving, het stageverslag, het evaluatiegesprek en het evaluatieverslag door de stagementor. Deze uiteindelijke score dient op een ondubbelzinnige wijze in overeenstemming te zijn met de mate waarin de vooropgestelde beroepscompetenties al of niet gerealiseerd zijn. Het oordeel van de stagementor is bij de eindbeoordeling adviserend. De lesgever-stagebegeleider geeft de quoterings. Indien een student niet slaagt, is er voor de stage in de tweede examenzitting geen nieuwe evaluatie. De quoterings voor het presteren in de stageperiode wordt integraal meegenomen naar de tweede examenzitting.

Aanbeveling ter verbetering:

De commissie meent dat de uiteindelijke quotatie nog beter zou kunnen aansluiten bij het al dan niet gerealiseerd zijn van de competenties en vraagt de opleiding om dit element ter evaluatie na te kijken en te verbeteren.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een bachelor- na bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft begrepen dat de opleiding zich enkel richt tot studenten die al een basisbagage hebben om de opleiding te volgen. De bijzondere toelatingsvoorwaarden voor de bachelor na bachelor Toegepaste fiscaliteit zijn beschreven in de departementale aanvullingen bij de onderwijs- en examenregeling.

De informatiemomenten waarbij uitleg wordt gegeven over de inhoud van de opleiding, de beroepsmogelijkheden en de verwachte voorkennis worden gewaardeerd door de studenten en de afgestudeerden. Tijdens de onthaaldag bij de start van het academiejaar wordt een kalender met de geplande activiteiten meegegeven aan de studenten. De tweedaagse kennismaking laat toe de voorkennis van de studenten beter te kunnen inschatten uit informele gesprekken, ze te laten kennismaken met de verschillende aspecten van het beroep, ze vertrouwd te maken met databanken en het online opzoeken van fiscale informatie.

De opgezette teambuildingactiviteiten brengen al een aantal competenties bij en stimuleren de groepsgeest. De instromende studenten hebben in principe allemaal een basiskennis fiscaliteit. Voor alle opleidingsonderdelen worden de inhoud, de vooropgestelde competenties en de voorkennis vermeld op de studiefiches. De meeste vermelden als begincompetenties: 'Eindcompetenties verworven in de initiële bachelors of masters die toegang verlenen tot de bachelor na bachelor Toegepaste fiscaliteit'. Voor de opleidingsonderdelen Grondige studie van de personenbelasting en Grondige studie van de vennootschapsbelasting en BTW zijn documenten beschikbaar waarop de aanbevolen voorkennis is beschreven. Deze kunnen bij inschrijving door de studenten geraadpleegd worden. Studenten uit de professionele bachelor Bedrijfsmanagement, afstudeerrichting Accountancy-fiscaliteit hebben een grotere praktische voorkennis van personenbelasting, vennootschapsbelasting en btw dan studenten uit de masteropleiding Handelswetenschappen of (Toegepaste) Economische wetenschappen. Studenten met een tekort aan praktische voorkennis fiscaliteit krijgen bij inschrijving een overzicht van de vereiste voorkennis. Bij studenten uit andere richtingen wordt er bij aanvraag tot inschrijving meteen gepeild naar de voorkennis van de kandidaat student. Als deze niet voldoet wordt gekeken hoe er eventueel kan aan geredigeerd worden. Is het tekort echt te groot dan wordt de kandidaat student niet toegelaten. Voor studenten met onvoldoende basiskennis

BTW raadt de opleiding een cursus BTW in afstandsleren aan om op zelfstandige basis de achterstand in te halen. De studenten die in hun basisopleiding weinig uren vennootschapsbelasting kregen kunnen in september een tweedaagse herhalingscursus Vennootschapsbelasting volgen. Hier nemen vooral masters TEW en studenten uit de afstudeerrichting Rechtspraktijk deel. Studenten kunnen ook gebruik maken van een cursus Vennootschapsbelasting in afstandsleren om eventuele hiaten inzake voorkennis weg te werken of om hun kennis op te frissen als aanloop naar de BANABA. Sommige van deze cursussen zijn in voorbereiding. Toch is er een bekommernis van de commissie om het vakinhoudelijke van het instroomniveau voldoende te 'kennen', te beheersen en te toetsen teneinde studenten een vlotte doorstroming te bezorgen tijdens de opleiding. Het afstemmen van de voorkennis op het programma lijkt een zorg te zijn die enkel opgelost wordt door zelfstudie. Dit wordt blijkaar niet getoetst. De student wordt daarin naar het oordeel van de commissie nog onvoldoende begeleid.

De opleiding Bedrijfsmanagement, afstudeerrichting Accountancy-fiscaliteit werkt in het kader van een project van het Aanmoedigingsfonds een programma uit in afstandsleren dat de combinatie van studie met werk en/of gezin dient te faciliteren. Concreet wordt de afstudeerrichting accountancy-fiscaliteit aangeboden in een combinatie van e-learning en begeleide zelfstudie. Studenten die inschrijven in de BANABA en twijfelen aan hun voorkennis, kunnen het studiemateriaal voor dit project gebruiken. De commissie noteerde dat de opleiding op deze wijze meer studenten uit de masteropleidingen en de afstudeerrichtingen Rechtspraktijk, KMO-management en Financiering- en verzekeringswezen van de opleiding Bedrijfsmanagement hoopt aan te trekken. Het aantrekken van studenten is trouwens iets waaraan de opleiding volgens de commissie nog kan werken.

De opleiding wordt aangeboden met een voltijds modeltraject van 60 studiepunten. Studenten kunnen ook inschrijven voor een geïndividualiseerd studietraject en kunnen zo studeren combineren met werken. Bij spreiding over twee jaren kunnen ze een geïndividualiseerd rooster samenstellen door te kiezen uit een voormiddag- of een namiddagtraject, of een variant ervan. De opleiding heeft de intentie geuit om samen met het werkveld de mogelijkheid te onderzoeken om een programma aan te bieden dat aan de wensen van de werkende studenten beter tegemoet komt.

Hoewel de instromende studenten meestal voldoen aan de voorgeschreven niveaus wenst de commissie toch enigszins haar bezorgdheid te uiten over de aanpak van de diversiteit bij de instroom, zowel op het vlak van de vooropleiding als op het vlak van het niveau van de studenten. Het gestructureerd bewaken hiervan aan de hand van een duurzame methode is een aandachtspunt dat volgens de commissie degelijk moet uitgewerkt worden. Een eerste aanzet daartoe is het opzetten van een transparant departementaal beleid voor het verlenen van vrijstellingen op basis van EVC's en EVK. Voor vrijstellingen op basis van EVC kan de student terecht bij de EVC-begeleider van de hogeschool. De commissie meent dat de vertaling van het bestaande departementaal beleid naar deze opleiding toe, transparanter dient te zijn.

De opmaak van een precedentendatabank is van start gegaan. Hierin worden per opleiding en instelling de opleidingsonderdelen opgenomen die kunnen leiden tot vrijstellingen in de verschillende opleidingen.

Een student, die ingeschreven is in het diplomajaar van een basisopleiding die toegang geeft tot de opleiding Toegepaste fiscaliteit kan zich tegelijkertijd inschrijven voor de BANABA Voor het behalen van het diploma bachelor in de Toegepaste fiscaliteit is het bezit van het diploma van de onderliggende bacheloropleiding echter noodzakelijk.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt aan om de mogelijkheden voor een gerichte en gepaste aanpak van de diversiteit bij de instroom te onderzoeken.

De commissie stelt dat een gestructureerd bewaken van de aanpak van de instroom aan de hand van een degelijke en duurzame methode een blijvend aandachtspunt is.

De commissie raadt aan meer aandacht te besteden aan de begeleiding van de studenten bij de zelfstudiemogelijkheden voor de afstemming van de voorkennis op het programma en vooral aan de regelmatige toetsing die uitsluitsel moet geven of de in de voorkennis vastgestelde tekorten, weggewerkt zijn.

De commissie vindt dat de opleiding haar instroom nog kan vergroten door inspanningen op vlak van publicaties, netwerking, aansluiting op de diverse vooropleidingen en dit nog sterker te doen in samenwerking met het beroepenveld. In dit verband wil de commissie de opleiding aanmoedigen om werk te maken van een programma dat aan de noden van werkende studenten tegemoet komt.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	goed
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	n.v.t.
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens de gesprekken geconstateerd dat het docentenkorps en het administratief technisch personeel de noodzakelijke kennis bezitten en zich degelijk inzetten met een grote betrokkenheid om de doelstellingen van de opleiding te realiseren.

In het algemeen gebruikt de Hogeschool Gent een intern allocatiemodel voor de personele middelen op basis waarvan de departementen, de centrale administratie en de diensten statutair onderwijzend, administratief en technisch personeel aanstellen of benoemen. De hogeschool voert een dynamisch en motiverend personeelsbeleid. In de opleiding BANABA Toegepaste fiscaliteit slaagt zij er in de medewerkers tot een gepast niveau van professionaliteit te brengen dat hen flexibel en breed inzetbaar maakt.

De geformuleerde doelstellingen voor het personeelsbeleid werden omgezet in acties waarvan de commissie tijdens het bezoek verschillende realisaties vaststelt, zoals een duidelijke organisatie van het takenpakket, transparante communicatie door infolunches en snelinfo na vergaderingen van opleidingscommissies en departementsraad, bijscholing voor onderwijsprofessionalisering en een cursus Engels om de internationalisering te stimuleren en een opleiding Office 2007.

Het departement voert een duidelijk wervings- en selectiebeleid voor onderwijzend en administratief personeel, en voor gastprofessoren. Bij de aanwerving van onderwijzend personeel zijn de onderwijs- en onderzoeksnoden van de vakgroep belangrijke gegevens. Naast een up-to-date kennis in het vakgebied, zijn de competenties op het gebied van didactiek en de bereidheid om te participeren aan onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en internationalisering belangrijke inputgegevens. Omdat de relatie met het werkveld een belangrijk aspect van de opleiding is, is nuttige beroepservaring van de kandidaat een pluspunt. Om de internationalisering van de opleiding te bevorderen, wordt eveneens gepeild naar de vaardigheid om zich in het Engels uit te drukken.

Voor nieuwe medewerkers zijn er aangepaste onthaalbrochures, een informatieavond, coaching met peter- en meterschap en klasbezoeken.

In haar streven naar optimalisering van onderwijs, onderzoek en dienstverlening en de daartoe ingezette middelen werkt de Hogeschool Gent met vakgroepen. Alle personeelsleden van de BANABA Toegepaste fiscaliteit maken deel uit van de opleidingscommissie en elk lid van het onderwijzend personeel behoort tot een vakgroep. Zowel de vakgroepen als de opleidingscommissie hebben adviesbevoegdheid, terwijl de Departementsraad belast is met het formuleren van voorstellen in verband met de aanstellingen en benoemingen van het personeel.

De evaluatie van het personeel gebeurt volgens een vastgelegde procedure. Vastbenoemde personeelsleden worden vijfjaarlijks geëvalueerd over hun globaal functioneren in het departement. Voor tijdelijke personeelsleden gebeurt dit telkens bij het verstrijken van hun contract in functie van een eventuele verlenging. Vakgroepvoorzitters, het departementshoofd en de departementssecretaris krijgen bijscholing in verband met functionerings- en evaluatiegesprekken. De bijscholing en het takenpakket van personeelsleden worden tijdens

de functionerings- en evaluatiegesprekken besproken met de collega's. Het bevorderingsbeleid houdt rekening met de onderwijsprestaties, de prestaties op wetenschappelijk vlak, zoals onderzoek, deelname aan congressen, en de externe en interne dienstverlening.

Als belemmerende factoren voor het voeren van een goed personeelsbeleid wijst de opleiding op de hoge eisen die gesteld worden aan de kandidaten, de onzekerheid van de betrekking en de verdere loopbaan, het salaris in vergelijking met het bedrijfsleven, de beperking van het toekennen van geldelijke anciënniteit op basis van nuttige beroepservaring tot maximaal tien jaar. Het hogeschoolreglement laat de combinatie tussen een statutaire aanstelling en een contractuele aanstelling van gastprofessoren niet toe.

Ter verbetering van de professionalisering van het personeel worden interne bijscholing georganiseerd op het niveau van de associatie, de hogeschool en het departement. Gevolgde bijscholing situeren zich op zeer diverse vlakken: kwaliteitszorg, onderwijsvernieuwing, competentiegericht leren, opvolging van de reglementering van het onderwijs, personeelsbeleid, softwaregebruik, vergadertechnieken en curriculumontwikkeling. De hogeschool biedt begeleiding op maat aan. Op vraag biedt zij ondersteuning voor het aanmaken van cursusmateriaal, het sturen van zelfstandig leren, het opbouwen van instrumenten voor assessment en het gebruiken van de elektronische leeromgeving Dokeos. Ook personen met specifieke opdrachten, zoals studiebegeleiders, ombudspersonen, kwaliteitsmedewerkers krijgen ondersteuning. De dienst Interne Preventie en Milieu organiseert regelmatig opleidingen en lezingen over onder andere EHBO en brandblus oefeningen.

De commissie stelt vast dat de bachelor na bachelor Toegepaste fiscaliteit beroep doet op onderlegde lectoren en hoofdlectoren met ruime ervaring in het geven van onderwijs binnen het domein van de fiscaliteit. De externe bijscholing en het actualiseren van de leerinhouden door de eigen lectoren mag niet worden onderschat en moet de nodige aandacht krijgen. Externe experts kunnen ook de professionalisering van de eigen lectoren in deze specifieke verdieping ten goede komen. Er worden al externe experts betrokken bij de Bachelorproef en de Bijzondere topics maar de commissie is van mening externe expertise ook bij de ondersteunende vakken een meerwaarde zou kunnen zijn. Er kan ook meer aandacht gaan naar het verbeteren van de geïntegreerde didactische vaardigheden van de docenten uit het werkveld om het competentiegericht onderwijs ten volle tot haar recht te laten komen.

Uit de bevragingen van de studenten blijkt dat de vakdeskundigheid van het onderwijzend personeel en de bereidwilligheid van het personeel om de nodige begeleiding te verstrekken, en dit zowel op formele als informele wijze wordt gewaardeerd. Hier put de opleiding zeker voordelen uit haar kleinschaligheid, hetgeen een lage communicatiedrempel meebrengt.

De leden van het onderwijzend personeel zijn bij het beleid betrokken via de personeelsvertegenwoordigers in de departementsraad, de vertegenwoordigers van de vakorganisaties in het DOC, de leden van de opleidingscommissie, de vakgroep waarvan ze deel uitmaken en diverse communicatiekanalen. Jaarlijks zijn er een tweetal algemene personeelsvergaderingen om het personeel te informeren en te betrekken bij de besluitvorming.

De opleiding creëert een aantal ad-hoc werkgroepen zoals een 'werkgroep duurzaamheid' en een 'community of practice'. Terugkerende onderwerpen in werklunches zijn interne kwaliteitszorg, onderzoek en diverse projecten.

Aanbeveling ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding blijvende aandacht te hebben voor het aanleren van de noodzakelijke didactische vaardigheden nodig voor competentiegericht onderwijs en dit speciaal voor de lectoren die uit het werkveld komen. De commissie stelt voor te onderzoeken in hoeverre de verdieping die de opleiding nastreeft beter kan ingevuld worden door nog meer externe experts te betrekken en de eigen lectoren in deze specifieke verdieping extern nog verder te laten professionaliseren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de opleiding heeft geopteerd om voornamelijk eigen departementaal personeel in te zetten dat een sterke specialisatie in de verschillende aspecten van de fiscaliteit heeft opgebouwd. Samenwerking met het beroepenveld gebeurt bij de uitwerking van praktische oefeningen, de uitgebreide case in de opleidingsonderdelen Bachelorproef en Stage. Op deze wijze worden niet alleen inhouden regelmatig getoetst aan de realiteit van het beroep maar komen ook de lectoren in contact met evoluties in de sectoren. De voorzitter van de opleidingscommissie is promotor van een vierjarig onderzoeksproject over de mogelijke harmonisatie van de vennootschapsbelasting in Europa (CCCTB) waardoor naar verluid ook knowhow binnenstroomt.

In de opleiding is de inbreng van het beroepenveld groot en divers van aard. De opleiding vermeldt hierbij de inschakeling van gastprofessoren en experts. In het opleidingsonderdeel Bijzondere topics wordt uitsluitend met experts gewerkt. Dit opleidingsonderdeel omvat een aantal lezingen rond actuele fiscale topics die tevens aan het beroepenveld en afgestudeerden als navorming worden aangeboden. Ook door lezingen, bedrijfsbezoeken, eigen lectoren met beroepspraktijk, de cases in samenwerking met bedrijven, deelnames aan studiedagen, de samenwerking met organisaties in het beroepsveld waaronder VABF en HIAF, inbreng door vertegenwoordigers van het beroepenveld in de opleidingscommissie en de departementsraad slaagt de opleiding erin in een aanzienlijk deel van het programma verbanden te leggen met de verschillende beroepspraktijken. Personeelsleden van het departement die uitsluitend werkervaring in het onderwijs hebben, leggen de verbinding tussen de opleiding en het beroepenveld onder meer via het begeleiden van studentstagiairs, het opvolgen van de bachelorproef en het volgen van bijscholing. Verder heeft het departement middelen vrijgemaakt om lesgevers de kans te geven een stage te lopen in de beroepspraktijk, maar toe hiertoe heeft niemand daar al gebruik van gemaakt.

Het departement heeft een samenwerking uitgebouwd met professionele organisaties die betrokken zijn in het levenslang leren binnen bepaalde beroepsgroepen. In 2008 werd het HIAF - Hoger Instituut voor Accountancy en Fiscaliteit uitgebreid naar alle partners van de Associatie Universiteit Gent. De opleiding Bedrijfsmanagement Mercator is daarbij een van de initiatiefnemers, naast de vakgroep Accountancy en Bedrijfsfinanciering van de UGent, het departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde van HOWEST en de Arteveldehogeschool. HIAF biedt permanente vorming in het domein van accountants, bedrijfsrevisoren, belastingconsulenten, boekhouders, auditoren, juridische adviseurs, financiële directies en gelijkaardige functies. Personeelsleden volgen regelmatig de bijscholing aangeboden door het HIAF. De commissie verneemt dat het HIAF in het beroepenveld een gereputeerd aanbieder van nascholing is.

Bijscholing is volgens de commissie essentieel om de vak kennis actueel te houden. Uit de beschikbare documenten heeft de commissie vastgesteld dat de deelname aan bijscholing verschillend is van lector tot lector. Sommige lectoren volgen weinig bijscholing. De commissie is van mening dat de opleiding dit sterker zou moeten bewaken en opvolgen.

Het uitbouwen van een internationaal netwerk met tax-professionals door deel te nemen aan internationale tax-congressen en door de samenwerking met voornamelijk de Nederlandse opleiding Fiscale economie loopt naar wens. Daarnaast resulteerden de contacten van de opleiding met l'Ecole Supérieure de Commerce (ISC) de Paris, ISC Amiens en de Fontys Hogeschool Eindhoven in de uitwisseling van docenten en in drie dagen studentenmobiliteit naar ISC Amiens. Tijdens die studentenmobiliteit werden casestudies personenbelasting en

vennootschapsbelasting uitgewerkt. Ook door lidmaatschappen bouwt de opleiding een internationaal netwerk uit. Niettegenstaande deze zeer waardevolle initiatieven op gebied van internationale terreinen vindt de commissie dat de opleiding nog beter kan werken aan de gestructureerde en duurzame uitbreiding van buitenlandse contacten en kennis van internationale domeinen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding verder te waken over de uitbouw van een ruimer internationaal netwerk.

De commissie adviseert om de vereiste fiscale vakkennis van het eigen departementaal personeel van deze Banaba voortdurend te bewaken en op te volgen; ze beveelt tevens aan hiervoor gebruik te maken van de stagemogelijkheden voor lectoren die door het departement geboden worden, evenals van de samenwerking met de beroepsverenigingen en organisatoren van bijscholing.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens het academiejaar 2009-2010 wordt de opleiding georganiseerd met zeven leden van het onderwijzend personeel en twee gastprofessoren. Er zijn 23 studenten, komende van 16 in het startjaar 2005-2006. De student/lektorratio bedraagt 16,8. Door de groei van het studentenaantal tijdens de laatste twee academiejaren is deze ratio gestegen. Het totaal aantal VTE personeelsinzet is 1,4.

De aangepaste invulling van de bachelorproef en het hoger aantal ingeschreven studenten leidden ook tot een toename van de inzet van personeel voor stage en bachelorproef. Voor het vervullen van de coördinerende taken verbonden aan de opleiding wordt de personeelsinzet constant gehouden.

Eén derde van de lesgevers is hoofdlector, 44% is lector en een vijfde is aangesteld onder het statuut van gastprofessor (0,10 VTE). In de vorige academiejaren was de inzet van gastprofessoren groter, maar één van de gastprofessoren is ondertussen op het departement aangesteld in een statutaire vacante betrekking. Drie personeelsleden zijn voltijds hoofdlector, drie lectoren zijn voltijds en één lector is deeltijds medewerker.

De voltijdse hoofdlectoren zijn benoemd. Twee lectoren zijn benoemd, de andere twee tijdelijk, en de twee gastprofessoren contractueel tewerkgesteld. Eén lector is jonger dan 40 jaar, zes zijn tussen de 40 en 49 jaar, en 2 zijn ouder dan 50 jaar oud. Vijf onder hen zijn mannen en vier zijn vrouwen.

Er zijn personele middelen voorzien voor het project "Harmonisatie van de vennootschapsbelasting in Europa. Effect van een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag (CCCTB) op de financiële rapportering en belastingdruk in België".

De administratieve staf telt op 1 februari 2010 14 personen. Zij werken voor de drie opleidingen die het departement Bedrijfsmanagement Mercator aanbiedt. Samen vertegenwoordigen zij 12,15 voltijdse eenheden. Deze personen integreren in een flexibel en soepel verband alle administratieve en technische behoeften van deze opleiding. Een concrete tijdsbesteding van deze personen ten behoeve van de opleiding werd niet aan de commissie medegedeeld. De commissie stelde vast dat deze mensen voldoende en adequate middelen ter beschikking hebben om aan de lectoren en studenten een correcte ondersteuning te bieden.

Het was de commissie duidelijk dat hier zeker voldoende medewerkers waren die hun opdrachten vlot konden verwerken, en dit in een goede onderlinge samenwerking.

De personeelsleden die werken in de bibliotheek en zij die instaan voor het onderhoud van het netwerk en computerpark vallen afzonderlijk onder de directie ICT van de hogeschool. Hetzelfde geldt voor receptionisten, technisch personeel van de directie DGFB en onderhoudspersoneel.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens de rondleiding in de gebouwen vastgesteld dat deze functioneel, goed uitgerust, onderhouden en bemeubeld zijn. Ze voldoen aan de vereisten om een degelijke opleiding te verzorgen. Voor verschillende faciliteiten maakt de opleiding gebruik van de gezamenlijke diensten van de hogeschool. Het blijkt tevens dat de hogeschool voldoende middelen ter beschikking stelt. Sinds kort zijn er vier afzonderlijke kleinere werkruimtes voor studenten waarin ze groepswork kunnen doen. Deze zijn ook uitgerust met wireless netwerk. Het grote leslokaal wordt heringericht. Er wordt gewerkt aan het installeren van opbergkastjes voor studenten en het aanbrengen van zonnewering.

Het gebouw waarin de opleiding gehuisvest is, heeft in het totaal 47 onderwijsruimtes, waaronder elf informaticalokalen die alle op een netwerk en internet zijn aangesloten. Daarnaast gebruikt het departement zes lokalen op de eerste verdieping in een ander gebouw op dezelfde campus. Er is een auditorium voor evenementen en gastsprekers, voorzien van multimediaciliteiten en twee vergaderruimtes. Verder is er een grote ruimte, de "Agora", met draadloos internet waar studenten kunnen werken, eten, studeren en ontspannen. Er is een ruim zelfstudiecentrum. De lokalen worden geregeld gebruikt voor seminars en opleidingen door andere organisaties. De vakgroepvoorzitters hebben een goed uitgerust lokaal met vergadermogelijkheid.

De syllabussen en handboeken worden over het algemeen - op een enkele uitzondering na - tijdig ter beschikking gesteld en in de loop van het academiejaar aangevuld met actuele artikels en documenten. De studenten kunnen de handboeken en syllabi tijdens de onthaalweek en de eerste lesweek kopen bij de cursusdienst van de hogeschool. Daarna worden de syllabussen verkocht bij de cursusdienst, en de handboeken zijn te koop in een nabije boekhandel. De syllabussen kunnen online gekocht worden via "printing on demand".

Het departement Bedrijfsmanagement Mercator houdt voor de opleiding de informatica-infrastructuur en software in stand. Het departement verzorgt de nascholing en vorming van het onderwyzend en administratief personeel, zorgt voor het ter beschikking stellen en onderhoud van meubilair voor klas- en werklokalen, en van beamers en didactisch materiaal. Ook het aanwerven van gastprofessoren voor specifieke onderwijsopdrachten en budgetten voor onderzoeksprojecten valt onder het departement. De opleidingscommissie geeft hiervoor de materiële noden aan. Een centrale dienst beheert de totale computerinfrastructuur waarvoor het departement haar bijdrage betaalt.

Alle lokalen hebben een scherm voor OHP-projectie en een dataprojector met vast projectiescherm. In elk lokaal is er toegang tot het computernetwerk: vast, soms draadloos. De aankoop van een aantal "SmartBoard"-installaties wordt voorbereid. Er is een verplaatsbare video-installatie. Het departement heeft een eigen technicus in dienst die instaat voor het onderhoud van het didactisch en audiovisueel materiaal. Het materiaal is volgens de commissie van goede kwaliteit en wordt goed onderhouden.

De campusbibliotheek is duidelijk georganiseerd en de belangrijkste werken zijn beschikbaar. Er is grote aandacht voor vaktijdschriften en ze beschikt over de nodige internetnetwerken waar zeer veel informatie te vinden is. Een deel van de werken is verzameld op een andere plaats, die echter ook toegankelijk is voor de

studenten. De bibliotheek is uitgebouwd als een leercentrum waar studenten, lesgevers en onderzoekers informatie kunnen verzamelen en verwerken.

Het aanbod virtuele data, bibliografische databanken, catalogi en primaire bronnen zijn terug te vinden op de bibliotheeksite van de hogeschool. Verder zijn er een 170-tal lopende tijdschriften en een aantal losbladige werken en cd-roms. De meeste werken zijn uitleenbaar. De volledige fysieke collectie is intern en extern raadpleegbaar via het geïnformatiseerde bibliotheek managementsysteem Aleph en is online toegankelijk. In Aleph zijn meer dan 12.000 e-books opgenomen, die full text consulteerbaar zijn. Scripties worden digitaal gearhiveerd en voorzien van metadata zodat ze onder andere via de Aleph catalogus full-text opvraagbaar zijn. Via de databanken hebben studenten en personeel toegang tot een 20.000-tal full text elektronische tijdschriften. Om de toegang tot de databanken en catalogi te vergemakkelijken werd de zoekmachine Webfeat aangekocht en geïntegreerd in de bibliotheekwebsite. De bibliotheek beschikt over aanvullende faciliteiten, zoals computers en draadloos netwerk voor bezoekers. Er kan gescand, geprint en gekopieerd worden tegen studentvriendelijke prijzen. De bibliotheek beschikt over 2 VTE. Databases, woordenboeken en software worden ook gratis online beschikbaar gesteld. Studenten kunnen goedkoop en legaal Microsoft software gebruiken. Er is een gratis webbased e-mailprogramma voor studenten. De studenten kunnen een laptop tegen een voordelig tarief aankopen.

De hogeschool biedt met een eigen directory, de e-bib, Dokeos en de applicatieserver antenna.hogent.be uitgebreide computerfaciliteiten aan voor studenten en personeel. Het departement heeft elf informaticalokalen met telkens 20 tot 30 computers die technisch goed uitgerust zijn en gebruikt kunnen worden door de studenten van de opleiding. Alles samen omvat het computerpark van het departement ongeveer 350 toestellen in de lokalen voor de studenten. Daarnaast heeft het departement 60 laptops die door lesgevers kunnen worden ontleend. In ieder computerlokaal en in iedere werkrimte voor het personeel is een laserprinter beschikbaar en centrale printers.

Voor de studenten zijn er tal van faciliteiten. Er zijn twee restaurants op de campus. Sovoreg, de sociale dienst van Hogeschool Gent staat in voor maatschappelijk werk met onder andere financiële ondersteuning, algemene dienstverlening, gezondheidszorg en jobservice, en ook voor catering, mobiliteit, huisvesting en cultuur. Er is informatievoorziening via ad valvas borden, een interne tv-circuit en website met studiefiches over onderwijs- en examenregeling, les- en examenroosters. Het studentensecretariaat verzorgt attesten en de administratie van studentendossiers. De participatiecommissie heeft een eigen vergaderlokaal en kan voor een vlotte werking een beroep doen op ondersteuning vanuit het departement.

Jaarlijks wordt een brandoefening gehouden op elke campus. Er zijn aanwijzingen om de gebouwen bij brand te verlaten. Alle lokalen zijn voor rolstoelgebruikers bereikbaar en toegankelijk.

Aanbeveling ter verbetering:

De commissie vraagt steeds te waken over het tijdig ter beschikking stellen van handboeken en syllabussen.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De brochure “Verder studeren” bevat informatie over de opleiding, de onderwijsfaciliteiten, de flexibele leermogelijkheden, de contactgegevens van de opleidingsverantwoordelijke en praktische informatie. De opleiding maakt zich bekend via de Afstudeerbeurs van de AUGent aan alle laatstejaarsstudenten in de AUGent (zowel bachelor- als masterstudenten), waar tevens bedrijven en organisaties vertegenwoordigd zijn. Daarnaast organiseert het departement jaarlijks meerdere informatiedagen en een opendeurday met een afzonderlijke stand voor de BANABA-opleiding. De studenten uit de professionele bacheloropleiding Bedrijfsmanagement (BMER) worden tijdens de sollicitatiedagen in het laatste jaar van het modeltraject geïnformeerd over de mogelijkheden om verder te studeren. Studenten van het departement BMER kunnen deelnemen aan de Student Kick-off in Gent. Zowel de studentenraad als de studentenclub organiseren informele onthaal- en kennismakingsactiviteiten.

Om de cohesie binnen de groep te versterken wordt bij de start van de opleiding een tweedaagse georganiseerd. Studenten die hun voorkennis op het vlak van de vennootschapsbelasting willen bijspijkeren kunnen gratis een tweedaagse snelcursus Initiatie Vennootschapsbelasting volgen. Studenten die een beperkte basiskennis fiscaliteit hebben, ontvangen een overzicht van de vereiste basiskennis voor het opleidingsonderdeel met verwijzing naar beschikbare bronnen. Voor het opleidingsonderdeel BTW kunnen studenten gebruikmaken van een basiscursus in afstandsleren, voor de opleidingsonderdelen Grondige studie van de personenbelasting en de Grondige studie van de vennootschapsbelasting wordt een cursus voor afstandsleren uitgewerkt.

Er is een procedure voor de begeleiding van studenten met specifieke noden, waarbij wordt samengewerkt met de organisatie BSH, Begeleiding Studenten met een Handicap. De trajectbegeleider bespreekt met de lectoren de toegekende studie- en examenfaciliteiten. De studenten ontvangen ook de Introductiebrochure Studenten.

Tijdens de opleiding kan elke student gebruik maken van de diensten van een trajectbegeleider die geïndividualiseerde trajecten begeleidt. De trajectbegeleider verzorgt zowel groepsgericht als individueel studieadvies over opleidingen, keuzemogelijkheden, studietrajecten, studiecontracten, vrijstellingen, faciliteiten en het mogelijk afhaken.

Op de website vindt de student de onderwijs- en examenregeling en de studiefiches van ieder opleidingsonderdeel. De Onderwijs- en examenregeling bestaat uit een algemeen deel en departementale aanvullingen. Zij zijn bekend bij de studenten. De studiefiche vermeldt de doelstellingen, inhoud, didactische werkvormen en evaluatievormen van het opleidingsonderdeel. De studiegids wordt in de introductiesessie voorgesteld. Ook in de brochures vindt de student informatie over studieadvies en studiebegeleiding, de psychosociale begeleiding en de ombudsdienst. De lector geeft bijkomende informatie over zijn pedagogische verwachtingen en evaluatiemodaliteiten. Later in het semester bespreken de lesgevers delen van het examenreglement.

De commissie waardeert met name de laagdrempelige en informele wijze van studiebegeleiding. Dat is een positief gevolg van de kleinschaligheid van de opleiding. De commissie wijst er echter op dat het informele karakter wel een risico kan inhouden. Daarom vraagt ze om toch een aangepaste formele weg te voorzien. De studiebegeleider staat in voor de algemene studiebegeleiding. Voor specifieke studieproblemen kan een beroep worden gedaan op de lector. Monitoraat is bedoeld om de student aan te moedigen tot zelfredzaamheid, zelfwerkzaamheid en zelfverantwoordelijkheid. Er is geen specifiek aanbod voor de BANABA-studenten.

De studiebegeleider geeft in de introductieweek informatie over de mogelijkheden van studiehulp in de ruimste betekenis. Daarin komen mogelijke individuele begeleiding, groepsessies over studiemethode, studieplanning en faalangst, en ondersteuning bij sociale en psychische problematiek door de studiebegeleider, Sovoreg of externen aan bod. Er worden jaarlijks workshops georganiseerd voor studiemethode en –planning en stressmanagement. Ook zijn er workshops voor communicatie- en presentatievaardigheden.

Studenten kunnen terecht bij een maatschappelijk werker van Sovoreg voor hulp bij psychosociale en financiële problemen of bij acute huisvestingsproblematiek. Voor studenten met een functiebeperking kan de begeleiding in samenwerking met de GON-begeleiders gebeuren.

Studenten worden aangemoedigd om aanwezig te zijn op de feedbackmomenten. Tijdens die feedback wordt buiten de resultaatsbespreking ook concrete remediërmogelijkheden voorgesteld.

In elk departement bemiddelt een ombudsman bij conflicten tussen studenten en leden van de examencommissie. Hij intermedieert bij conflicten tussen studenten en lectoren en studenten onderling, ook buiten evaluatiemomenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	goed
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de zorg voor kwaliteit aanwezig is en vindt dat een permanente reflex leidt tot regelmatige bijsturing.

De commissie heeft vastgesteld dat de hogeschool met de interne kwaliteitszorg streeft naar het bevorderen van de kwaliteit van het onderwijs, en de daarbij horende evaluaties en bijsturingen. In het departement zijn er jaaractieplannen en op verschillende niveaus gebeuren er zelfevaluaties waarvan de belangrijke punten in het jaaractieplan terug te vinden zijn. Het departement brengt hierover in het jaarverslag kwaliteitszorg verslag uit. Toch wenst de commissie de aandacht te vestigen op het belang van de borging en permanente opvolging van de kwaliteitszorg.

De commissie leerde dat de Onderwijskwaliteitsraad van de hogeschool functioneert als overlegplatform en denktank voor het kwaliteitsbeleid. Deze raad is samengesteld uit een grote vertegenwoordiging van betrokkenen in de opleidingen: de algemeen directeur, directeur onderwijs, onderzoek en dienstverlening, de centrale kwaliteitszorgcoördinator, de dertien departementshoofden en twee studenten aangeduid door de Studentenraad. Op vlak van de hogeschool adviseert deze raad het hogeschoolbestuur over het kwaliteitsbeleid en concrete stuur- en opvolgingsmethoden. De commissie nam waar dat de noden van deze opleiding mee opgenomen worden in deze hogeschoolaanpak. Dit gebeurt via de onderwijskwaliteitsraad en de Werkgroep Onderwijskwaliteitsondersteuning die samenwerkt met de departementale onderwijskwaliteitscellen en die soms ad-hoc werkgroepen vormt. In de opleiding zelf zorgen de opleidingscommissie en de vakgroepen voor het kwaliteitszorggebeuren. De opleiding stelt ook dat ieder individueel personeelslid een taak heeft in de kwaliteitszorg en daarop geëvalueerd wordt. De commissie meent echter dat er nog niet voldoende of spontane aandacht gaat naar een beheerst en geïntegreerd kwaliteitsdenken bij het opleidingspersoneel en naar verbetermanagement van de opleiding.

Er zijn periodieke bevragingen om de opleiding te evalueren naar het bereiken van haar streefdoelen. Hierin komen de competentie- en praktijkgerichtheid van het programma aan bod, werk- en evaluatievormen, bruikbaarheid van leermateriaal en efficiëntie van leermiddelen evenals hun actualiteitsgehalte, de studiebelasting, informatie naar studenten, de kwaliteit van studieondersteuning en de infrastructuur.

In een periode van vier jaar worden alle opleidingsonderdelen van het curriculum bevraagd in studentenenquête. De opvolging gebeurt in verschillende fasen door de lector zelf en in de opleidingscommissie.

Studenten werden bevraagd over de keuze van de opleiding, de toegekende tevredenheidsscore, de beoordeling van de bevraagde opleidingsonderdelen en enkele streefdoelen van de opleiding. Er is een behoorlijke respons op de bevragingen.

Een eerste geformaliseerde online bevraging bij afgestudeerden gebeurde in academiejaar 2009-2010. Voordien werden afgestudeerden uitgenodigd op een resonantiecommissie ter vastlegging van het beroepsprofiel.

De commissie stelt tevens vast dat de gebruikte vragenlijsten op zich best aangepast kunnen worden aan de noden van de opleiding.

Aanbeveling ter verbetering:

De commissie wil de opleiding aanraden om de relevantie van de vragen in enquêtes na te gaan en ze aan te passen waar nodig.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding de resultaten van evaluaties kritisch opvolgt en aanpakt. Deze geven aanleiding tot nieuwe streefdoelen en verbeteracties. Resultaten van verbeteracties zijn verwerkt in de betrokken facetten van dit visitatierapport.

De opleiding volgt de realisatie van de verbeterdoelen op door middel van een verbeterplan. De commissie nam kennis van de lopende verbeterplannen. Een belangrijk verbeterpunt gaat over de eisen van de professionele gerichtheid van het personeel. Hieraan wordt gewerkt door het opleidingsonderdeel Internationale fiscaliteit voortaan te laten verzorgen door een lector met belangrijke beroepservaring in dit domein. Verder heeft de opleiding de scriptie een nieuwe benaming en invulling gegeven. De huidige Bachelorproef bevat nu een integrale vakoverschrijdende casestudie van Deloitte Tax waarin alle aspecten van de fiscaliteit aan bod komen. Gespecialiseerde lectoren met beroepservaring verzorgen voortaan het opleidingsonderdeel Vennootschapsbelasting en de 'Bijzondere topics'. De opleiding zorgt er ook voor dat zij dit item meeneemt bij het aanwerven van nieuwe lectoren.

Om het niveau van de toetsing te bewaken, heeft de opleiding een tabel met evaluatiecriteria ingevoerd, waaronder de inhoud van de voorgestelde oplossingen voor fiscale vragen, van hun rapportering, van het groepswerk onder meer via peer evaluation en van de mondelinge verdediging. Het niveau van de stage wordt bewaakt via onder meer de evaluatieformulieren in samenwerking met Hudson.

Verder waardeerde de commissie het behartigen van verbeterpunten die gemeld werden via de bevragingen van studenten zoals het volledig uitschrijven en breed communiceren van het beroeps- en opleidingsprofiel.

De commissie heeft haar bedenkingen met betrekking tot het gestructureerd vastleggen van verbeterpunten en de registratie van realisaties. Waar deze in dit stadium van jonge opleiding nog beheersbaar zijn, kan het zeker een aandachtspunt zijn voor de toekomst. Het sluiten van de PDCA-cirkel is nog niet gebeurd omdat het vervolg op de reflectiemomenten van docenten ook niet heel erg zichtbaar is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wenst de opleiding aan te moedigen om de terugkoppelingen van studenten meer gestructureerd te organiseren, opdat dit nog tot hogere kwaliteitsverbeteringen zou leiden.

De commissie vraagt aandacht voor het gestructureerd vastleggen van verbeterpunten en de systematische registratie van realisaties zodat de PDCA-cirkel gesloten wordt. Dit bevordert het beheersmatig kwaliteitsdenken van het opleidingspersoneel

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie nam kennis van een overzicht van verschillende organen die input leveren voor het kwaliteitsproces en de wisselwerking ertussen. Hieruit blijkt de actieve betrokkenheid van de verschillende actoren bij de interne kwaliteitszorg door de medewerkers, de studenten, de alumni en het beroepenveld van de opleiding. Specifiek voor de opleiding Toegepaste fiscaliteit is dat in de opleidingscommissie niet alleen alle lectoren uit de opleiding zetelen, maar ook studentenvertegenwoordigers en vertegenwoordigers uit het werkveld.

De commissie was gecharmeerd door de intense betrokkenheid van alle belanghebbenden en door de korte verbindinglijnen in de opleiding. Deze worden mede mogelijk dank zij het beperkte aantal studenten.

Verder is de commissie geïnformeerd over de formele en gestructureerde vormen van communicatie en inspraak die de opleiding heeft geïnstalleerd. Voorbeelden hiervan zijn de maandelijkse departementsraad die gaat over visie en strategische planning, personeelsinformatie, financiën, opleidingsprofiel, curriculum, kwaliteitszorg en onderwijsuitvoering. Er zijn ook jaarlijkse stafdagen waarin de visie, de strategische en praktische planning wordt besproken. Verder zijn er de tweewekelijkse vergaderingen van de opleidingscommissie met thema's als praktische organisatie, inhoud, competenties, doelstellingen, kwaliteitszorg en attributiekader. Deze geven input in de departementsraad, vakgroepvergaderingen en trajectbegeleiding. De kwaliteitscel komt maandelijks bijeen voor bespreking van verbetertrajecten. Output hiervan gaat tevens naar de departementsraad, opleidingscommissies, vakgroepvergaderingen en trajectbegeleiding. Om de drie jaar zijn er de besprekingen en remediëring van punten in de visitatierapporten.

Vijf maal per jaar organiseert de opleiding infolunches, en enkele malen per jaar zijn er communities of practice-bijeenkomsten, personeelsvergaderingen, vakgroepvergaderingen, lectorenoverleg, overlegmomenten binnen de administratie en er is een werkgroep taal en communicatie.

In het rijtje horen ook de maandelijkse bijeenkomsten van de participatiecommissie en de studentenraad thuis, de examencommissie, de bespreking van de examenroosters door studentenvertegenwoordigers, de jaarlijkse stagebedrijfsvondten, de resonantiecommissie, bevragingen van alumni, stagebedrijven en personeel, starvergaderingen nieuwe lectoren, externe jury examencommissies en eindwerkvergaderingen en andere activiteiten met en in het werkveld.

De commissie heeft vastgesteld dat de structuur voor inspraak zeker aanwezig is en dat terugkoppeling van besproken thema's naar betrokkenen goed gebeurt. Tegelijkertijd heeft de commissie geen duidelijk beeld kunnen vormen over hoe de opvolging van de vertegenwoordiging van de verschillende belanghebbenden

gebeurt en ze meent dat er meer aandacht aan kan besteed worden om dit transparant te maken. Op die manier kan ook de doelgerichtheid en efficiëntie van opleidingsverbeteringen bespreekbaar gemaakt worden.

Aanbeveling ter verbetering:

De commissie meent dat de opvolging van de vertegenwoordigingen in sommige communicatie- en inspraakkanalen meer aandacht mag krijgen zodat tevens doeltreffendheid en efficiëntie van de uitgebouwde structuur kan besproken en geëvalueerd worden.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de afgestudeerden en het werkveld tevreden zijn over de opleiding. De opleiding sluit aan bij de tewerkstelling, niet in het minst door het feit dat er een degelijke samenwerking is met het werkveld in de cases, stages en eindwerken. De opleiding bereikt de doelen die ze zich heeft gesteld. Dit blijkt uit het oordeel van de afgestudeerden en de stagebedrijven en uit de tewerkstellingsgraad van de afgestudeerden. Volgens het werkveld is er toch een lacune in talenkennis.

De realisatie van de beoogde eindkwalificaties wordt onder meer opgevolgd door bevestigingen bij de pas afgestudeerden, door de stage-instellingen en contacten met het beroepenveld tijdens stagebezoeken evenals in de opleidingscommissie waarin het werkveld twee vertegenwoordigers heeft. De commissie heeft vernomen dat stagebegeleiders belangrijke zaken opnemen in verslagen en dat ze tijdens de jaarlijkse bedrijvenavond met de werkveldvertegenwoordigers reflecteren over het curriculum, de leerinhouden, de kwaliteit en praktijkgerichtheid van de opleiding, en de mate van onmiddellijke en praktische inzetbaarheid van de afgestudeerden. Verschillende van deze bedrijven hebben afgestudeerden in dienst.

Jaarlijks wordt aan alle stagebedrijven gevraagd om de mate waarin de afstuderende studenten de competenties hebben verworven te beoordelen. De gemiddelde scores voor het academiejaar 2008-2009 liggen rond de 7 op 10. De klantgerichtheid ligt daarbij iets lager. De commissie stelt voor om de studenten hier meer gevoelig voor te maken. Zoals eerder vermeld gebeurt de quoterings voor de stage gefaseerd en geeft de stagementor van het bedrijf als eerste een beoordeling. Geen enkel stagebedrijf geeft als eindconclusie dat de student op belangrijke punten beneden de verwachtingen presteert of dat de tekortkomingen belangrijk zijn en afbreuk doen aan de waarde van het gepresteerde werk tijdens de stageperiode.

De evaluatie van de scriptie of Bachelorproef gebeurt op basis van de evaluatie van de kwaliteit van de inhoud van de oplossingen die de studenten voorstellen voor de verschillende fiscale vragen die ze krijgen, van hun rapportering, van het groepswork met peer evaluatie, en van de mondelinge verdediging. Het beroepenveld wordt betrokken bij de evaluatie van de bachelorproef en de mondelinge verdediging. De mediaan voor de scriptie na de eerste examenzitting in academiejaar 2008-2009 was 15 op 20. Het slaagpercentage voor de stage en de scriptie was 90% van de respectievelijk 22 en 21 deelnemende studenten.

In het academiejaar 2009-2010 beoordeelden de afgestudeerden 14 van de 15 items van de stage meer dan goed.

In de bachelor- na bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit komt geen specifieke aandacht voor sollicitatievaardigheden meer aan bod.

In het laatste jaar nemen de studenten van de basisopleiding Bedrijfsmanagement, afstudeerrichting Accountancy-fiscaliteit, immers deel aan een driedaagse over solliciteren. De beroepen van belastingconsulent, accountant en fiscalist met de respectievelijke toelatingsvoorwaarden worden daar uiteengezet. Daarnaast krijgt iedere student individuele feedback na deelname aan Hudson assessments tests zoals die gebruikt worden voor de screening van kandidaten bij selectieprocedures. Ook de studenten afkomstig uit andere hogescholen en

opleidingen hebben in de basisopleiding doorgaans al een voorbereiding op solliciteren gehad. De studenten worden voorbereid op de beroepsmogelijkheden door deelname aan verschillende activiteiten zoals een bedrijfsbezoek aan Deloitte en Ernst & Young, en gastcolleges door gastsprekers uit het beroepenveld.

Afgestudeerden werden bevraagd over de tewerkstelling, over hoe zij de aangebrachte competenties in het curriculum beoordelen en welk belang zij hechten aan deze competenties in hun huidige functie. Van de 49 gemaakte afgestudeerden vulden 34 respondenten de hele vragenlijst in (responsgraad 69 %) waarvan 41 % het diploma behaalde in het academiejaar 2008-2009.

Verder bleek uit de bevraging dat 83 % van de afgestudeerden werkt in een accountantskantoor of belastingadvieskantoor, 43 % blijkt tewerkgesteld in klein tot middelgroot accountantskantoor, 20 % in een groot belastingadvieskantoor, 11 % in een groot accountantskantoor, 9 % in een klein tot middelgroot belastingadvieskantoor, 9 % in grote productie- of handelsonderneming en nog eens 9 % in de overheid. Er werd geen tewerkstelling genoteerd in banken, verzekeringsinstellingen, advocaten- of notariskantoren. BTW is voor 74 % van de respondenten een belangrijk werkdomein. Ook personenbelasting en vennootschapsbelasting zijn zeer belangrijke werkdomeinen van de afgestudeerden (beide 66 %). Geen enkele respondent komt in zijn functie in aanraking met douane en accijnzen. Alle afgestudeerden oefenen functies uit in het domein van accountancy of fiscaliteit. Aangezien de opleiding nog jong is, betreft het voornamelijk startfuncties als boekhouder, dossierbeheerder, accountant of fiscaal adviseur.

Alle afgestudeerden vonden binnen de maand na afstuderen werk.

Aan het toelatingsexamen IAB nam 32 % deel en 82 % daarvan slaagde, 29 % zal in de toekomst deelnemen, 18 % overweegt het niet en 21 % weet het nog niet (n=34).

Bijna 30 % werkt in een bedrijf met meer dan 1 000 werknemers en 44 % werkt in een bedrijf met maximaal 20 werknemers.

Als de belangrijkste taken van de afgestudeerden vindt 80 % van de respondenten het opstellen van fiscale aangiften belangrijk tot heel belangrijk terwijl 67 % controletaken belangrijk tot heel belangrijk vindt. Cliëntenvertegenwoordiging bij de belastingadministratie komt het minst vaak voor. De respondenten voelen zich ook het best voorbereid op het opstellen van fiscale aangiften en het uitvoeren van controletaken. Omdat uit de bevraging bleek dat de afgestudeerden zich het minst voorbereid vinden op cliëntenvertegenwoordiging bij de belastingadministratie en onderhoud van contacten met interne en externe contacten heeft de opleiding een andere invulling gegeven aan het opleidingsonderdeel Scriptie. De afgestudeerden van het academiejaar waarin de nieuwe invulling van start ging, beoordeelden de aanpak positief.

Samengevat bleek uit de bevraging dat de afgestudeerden algemeen tevreden te zijn over de opleiding en het niveau ervan. Als aandachtspunt kwam evenwel naar voren dat de opleiding nog onvoldoende gekend is bij het beroepenveld.

90 % zou anderen aanraden om de opleiding Toegepaste fiscaliteit aan Bedrijfsmanagement Mercator aan te vatten. De gemiddelde tevredenheidsscore ligt op 7,5 op 10. Als sterk punt van de opleiding haalt meer dan de helft van de respondenten de praktijkgerichtheid ervan aan en dus een grote meerwaarde voor de tewerkstelling in de fiscale beroepen. Het werkveld beklemtoont vooral de grotere zelfstandigheid van werken van de afgestudeerden van de Banaba TF in vergelijking tot de afgestudeerden van de PBA AF. Ook de stage en het opleidingsprogramma scoren goed.

Tijdens de gesprekken bleek dat de afgestudeerden tevreden waren met betrekking tot hun tewerkstelling na hun afstuderen.

De commissie merkt op dat de studenten geen gebruik maken van de mogelijkheden voor studentenuitwisseling voor de buitenlandse stage. De studenten geven als redenen dat de fiscaliteit een nationale materie is en het dus moeilijk is om een internationale stage te doen.

Uit de studentenbevragingen blijkt dat zij tevreden zijn over het uitdiepend en verbredend karakter van de opleiding, de vakkennis van de lectoren, het gebruikte leermateriaal en de wijze waarop lectoren met dit leermateriaal omgaan en over de evaluatie. De commissie heeft hiervan bevestiging gekregen tijdens de gesprekken met studenten tijdens de visitatie.

Studenten blijken deze opleiding te kiezen als een vervolmaking van een eerdere opleiding Bedrijfsmanagement, en omwille van het feit dat de opleiding in dagonderwijs wordt gegeven.

De studenten suggereerden het beoogde beroepsprofiel ook extern te communiceren, iets waar de commissie ten volle achter staat en ook zou willen promoten bij de opleiding om dit sterker in praktijk te brengen. Tevens vroegen ze om de studielast en de beroepsgerichtheid te bewaken en ook de leerinhoud nog meer te linken met de praktijk via oefeningen. Anderzijds was er de vraag meer aandacht te hebben voor de praktische kant van Internationale Fiscaliteit. Ook dit meent de commissie als een zeer terechte opmerking te zien.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stelt voor om aandacht voor het aspect klantgerichtheid van de studenten aan te scherpen tijdens de opleiding.

De commissie adviseert de opleiding om zowel de schriftelijke als mondelinge taalvaardigheid van de studenten te bewaken in de dagdagelijkse uitwerking van de diverse opleidingsonderdelen.

De commissie vraagt de opleiding na te gaan in hoeverre de internationale uitwisseling van studenten tijdens de opleiding belangrijk is voor het werkveld, het realiseren van de doelstellingen van de opleiding en de internationale gelijkwaardigheid van de opleiding met andere Europese landen, en raadt aan daaruit de nodige conclusies te trekken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45% en de 50% liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, als de situatie per opleiding of studiegebied worden opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Impliciet hanteert de opleiding wel streefcijfers. Meer bepaald streeft zij ernaar om zoveel mogelijk studenten te laten slagen binnen de gestelde eindkwalificaties of binnen het gesteld competentieniveau, om extreem afwijkende slaagcijfers bij een opleidingsonderdeel te vermijden en studenten optimale/maximale slaagkansen te bieden.

Het slaagcijferbeleid van de opleiding wordt gevoerd op drie niveaus: lectorgericht, leerdoelgericht en onderwijsprocesgericht. De vakgroepvoorzitters bespreken de lectorgebonden (extreme) slaagcijferproblematieken tijdens de functioneringsgesprekken. Dit kan onder andere leiden tot het bijstellen van het niveau van de leerdoelen door de vakgroepen of de organisatie van bijkomende brugcursussen.

Sinds de invoering van het flexibiliseringsdecreet slaagt een student voor een opleidingsonderdeel als hiervoor een credit is behaald.

De slaagcijfers worden berekend op basis van het aantal verworven credits, rekening houdende met de studiepunten van de gedelibereerde opleidingsonderdelen. De opleiding Toegepaste fiscaliteit bestaat pas sinds 2007-2008, zodat slechts voor twee academiejaren slaagcijfers beschikbaar zijn.

Tijdens het academiejaar 2007-2008 waren vijftien studenten ingeschreven. Van de twaalf voltijdse studenten behaalden acht studenten hun diploma. De drie studenten met deeltijds traject behaalden slechts een beperkt aantal credits. Tijdens het academiejaar 2008-2009 waren er 24 studenten ingeschreven waarvan vijf deeltijds. Zowel de voltijdse als de deeltijdse studenten haalden betere resultaten dan de studenten van het jaar voordien. Van de 19 voltijdse studenten behaalden 16 studenten hun diploma. Van de vijf deeltijdse studenten hebben er vier hun jaarprogramma succesvol afgerond.

De opleiding berekent de slaagpercentages per opleidingsonderdeel volgens een vooraf vastgelegde werkwijze. Aanvankelijk meende de commissie op basis van de berekende slaagpercentages voor academiejaar 2008-2009 af te leiden dat een belangrijk deel van de studenten niet aan alle examens deelneemt. Dit bleek echter over de vorige postgraduaatopleiding te gaan. De opleiding heeft die anomalie bij de start van de bachelor- na bacheloropleiding kunnen wegwerken. De slaagpercentages per opleidingsonderdeel liggen tussen de 86 % en 100 %.

In 2008-2009 was er één student die het voorgaande jaar de opleiding was gestart, en na twee jaar het diploma behaalde.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	goed

is de commissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	Voldoende
onderwerp 2, programma:	Voldoende
onderwerp 3, personeel:	Voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	Voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	Voldoende
onderwerp 6, resultaten:	Voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Naar aanleiding van de eerste terugmelding geeft de opleiding aan volgende verbeteracties te hebben uitgevoerd of gepland:

- de opleiding heeft "bedrijfsrevisor" als beoogde doelstelling laten schrappen in het hoger onderwijsregister;
- het advies van de opleiding betreffende de vermindering van het aantal studiepunten van het opleidingsonderdeel Douane en accijnzen ten voordele van het aantal uren van het opleidingsonderdeel Bijzondere topics is intussen bekrachtigd door de departementsraad. De uitbreiding wordt gebruikt voor het inoefenen van een aantal vaardigheden, waaronder communicatieve en taalvaardigheden;
- Een sessie voor de studenten over het onderzoeksproject CCCTB is gepland voor de maand maart 2011;
- Vanaf academiejaar 2011-2012 wordt het opleidingsprogramma Toegepaste fiscaliteit in afstandsleren aangeboden. Het opleidingsprogramma van 60 studiepunten zal gespreid worden over 2 academiejaren.
- Het hogeschoolbestuur besliste dat de combinatie tussen een statutaire aanstelling en een contractuele aanstelling van gastprofessoren mogelijk is.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele en academische gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studielast	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	n.v.t.	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	goed	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	goed	

De oordelen zijn van toepassing voor:

HoGent

Hogeschool Gent

- bachelor- na bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit

bijlage 1 curriculum vitae van de commissieleden

Herman De Cnijf

(1962) is master Handels & financiële wetenschappen optie accountancy (Economische Hogeschool Sint Aloysius, 1986) en behaalde er een Bijkomende licentie bedrijfsinformatica (1990). Hij begon zijn loopbaan als Erkend Boekhouder (1994) en werd in 1999 Erkend Fiscalist. Sinds 2004 is hij Accountant – Belastingconsulent. In 2002 werd hij in EHSAL-Brussel aangesteld als kwaliteitsverantwoordelijke binnen het ISO-systeem en aanspreekpunt voor externe auditors. Hij is sinds 2004 directeur EHSAL – FHS – Seminaries en directeur Hogere Leergangen voor Fiscale Wetenschappen en verzorgt de algemene leiding van de Hogere Leergangen en de algemene leiding van de seminarieafdeling.

Nancy Declerck

(1969) is handelsingenieur (K.U.Leuven, 1991) en volgde er nadien de Aanvullende studie accountancy en bedrijfsrevisorat (1993). Zij werkte tussen 1993 en 2005 als boekhouder-fiscalist in verschillende kantoren. In 2005 is zij accountant geworden en van 2005 tot 2007 was zij zaakvoerder van Accountantskantoor W.Decostere bvba. Sinds 2008 is zij zaakvoerder van haar eigen accountantskantoor Declerck Nancy.

Marhieu Erlingen

(1947) is master Toegepaste economische wetenschappen (UFSIA-Antwerpen, 1969). Tot 1999 was hij lector bedrijfseconomische managementvakken en coördinator van de afstudeerrichting Accountancy-Fiscaliteit en lid van de departementale en Academische Raad aan de Provinciale Hogeschool Limburg. Van 1999 tot 2007 was hij departementshoofd van het departement Handelswetenschappen en bedrijfskunde. Hij was tot 2007 ook lector bedrijfseconomische managementvakken aan het Provinciaal centrum voor volwassenenonderwijs Hasselt. Sedert 2007 is hij gepensioneerd.

Hilde Van Keer

(1974) is doctor in de pedagogische wetenschappen en sinds 1997 verbonden aan de Universiteit Gent. Sinds oktober 2007 is zij docent en lid van de vakgroep onderwijskunde. Zij heeft een onderwijsopdracht voor de opleidingsonderdelen "Coaching en begeleiding", "Vakdidactische Verkenningen" en "Opvoedingsondersteuning en zorgverbreiding" (master Pedagogische Wetenschappen, afstudeerrichting Pedagogiek en Onderwijskunde). In haar onderzoek focust ze op innovatieve didactische strategieën. Onderwijsvernieuwing aan de hand van peer en student tutoring en de implementatie van andere coöperatieve leeromgevingen, onder andere gericht op zelfregulerend leren, vormen daarbij het belangrijkste onderzoekstopic. Het onderzoek richt zich zowel op het leerplicht- als op het hoger onderwijs. Zij werkt in dit verband op nationaal vlak projectmatig samen met o.a. de Koning Boudewijnstichting en op internationaal vlak met o.a. de University of Dundee, de Vrije Universiteit van Amsterdam en de University of Texas. Zij is (co-)promotor van 8 doctoraatsstudenten en co-promotor van het PISA 2012 project "PISA 2012 in Flanders - Flemish trends in reading literacy". Zij is reviewer voor internationale tijdschriften met peer review.

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de bachelor na bacheloropleiding in de toegepaste fiscaliteit in het studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde

1. Algemeen

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 20 mei 2009 vanwege de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) een aanvraag, gedateerd op 20 mei 2009, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bachelor na bacheloropleiding in de toegepaste fiscaliteit in het studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de visitatiecommissie.

Het voorgelegde dossier omvat alle nodige informatie.

Bij de visitatie van de opleiding is enkel de Hogeschool Gent betrokken.

2. Nazicht van de criteria van onafhankelijkheid, vervat in het besluit van de Erkenningscommissie van 20 oktober 2004.

2.1. Art. 2 – Algemene onafhankelijkheid van de visitatiecommissies

De regels vastgesteld in de “Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA” die geldt als protocol voor de onderwijsvisitaties georganiseerd ten behoeve van universiteiten en hogescholen, garanderen in voldoende mate de onafhankelijkheid van de werking van de visitatiecommissies tegenover de VLHORA en tegenover de betrokken hogescholen en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

Art. 3 – Procedurele regels voor de samenstelling van de visitatiecommissie

De procedure voor de samenstelling van visitatiecommissies vastgesteld in de vermelde handleiding voldoet aan de voorwaarden gesteld in het vermelde besluit van de Erkenningscommissie.

Uit de meegedeelde documenten met betrekking tot de raadpleging van de opleidingsverantwoordelijken, de samenstelling van de lijsten van kandidaat-voorzitters, van kandidaat-vakdeskundige leden en van kandidaat-onderwijsdeskundige leden, blijkt dat een ruime raadpleging omtrent mogelijke leden van de visitatiecommissie plaats vond.

De heer De Cnijf vermeldt op het curriculum vitae vanaf 2002 tot heden: directeur EHSAL – FHS – Seminaries, directeur Hogere leergangen voor Fiscale Wetenschappen en oud-student van deze school.

Mevrouw Van Imschoot vermeldt op het curriculum dat zij oud-student is van de EHSAL.

EHSAL wordt niet gevisiteerd.

De Erkenningscommissie ziet bijgevolg geen reden voor het in gedrang komen van de onafhankelijkheid van deze beide kandidaten.

De Erkenningscommissie stelt vast dat er geen kandidaat-studentlid in de visitatiecommissie werd opgenomen.

Het dossier vermeldt dat de VVS nog geen kandidaten heeft voorgedragen.

Wanneer dit gebeurd is, zal de VLHORA een voorstel tot wijziging van de samenstelling van de visitatiecommissie voorleggen.

Aangezien de "Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA uitdrukkelijk stipuleert: *"Indien om praktische redenen geen student wordt gevonden die voldoet aan de criteria en bereid is deel te nemen aan de visitatie kan de betreffende visitatiecommissie wel functioneren en haar taak uitvoeren."*, meent de Erkenningscommissie het voorliggende voorstel toch te kunnen bekrachtigen. Wel formuleert de Commissie de aanbeveling ernstige pogingen te ondernemen een studentlid te vinden en op te nemen in de visitatiecommissie.

2.2. Art. 4 – Onverenigbaarheden of andere bindingen met te visiteren opleidingen

Er blijken geen eigenlijke onverenigbaarheden aanwezig te zijn in hoofde van de aangeduide leden van de visitatiecommissie.

2.3. Art. 5 – Onafhankelijkheidsverklaringen

Alle leden hebben de onafhankelijkheidsverklaring ondertekend.

De ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen zijn aan het dossier toegevoegd.

Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de samenstelling van de visitatiecommissie van hogervermelde opleiding in de toegepaste fiscaliteit.

De commissie is als volgt samengesteld:

Voorzitter:

Mathieu Erlingen, vakdeskundige

Leden:

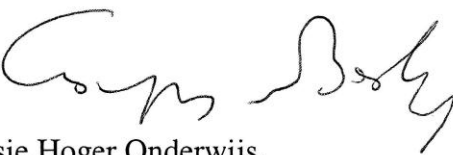
Herman De Cnijf, vakdeskundige

Katrien Van Imschoot, vakdeskundige

Martin Valcke, onderwijskundige

NN, student

Brussel, 26 mei 2009

i.c.o.

Namens de Erkeningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor de bachelor na bacheloropleiding in de toegepaste fiscaliteit, studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde

1. Algemeen

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs bekrachtigde op 26 mei 2009 een aanvraag vanwege de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bachelor na bacheloropleiding in de toegepaste fiscaliteit, Hogeschool Gent.

2. Op 19 augustus 2009 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betreft de opname in de visitatiecommissie van een mevrouw Nancy Declerck, vakdeskundige, ter vervanging van mevrouw Katrien Van Imschoot. Mevrouw Van Imschoot wordt vervangen omdat zij gesolliciteerd heeft voor een functie binnen de te visiteren opleiding.

De onafhankelijkheidsverklaring en het curriculum vitae van mevrouw Declerck werden aan het dossier toegevoegd.

Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie van hogervermelde opleiding in de toegepaste fiscaliteit.

De commissie is als volgt samengesteld:

Voorzitter

Mathieu Erlingen, vakdeskundige

Leden:

Herman De Cnijf, vakdeskundige

Nancy Declerck, vakdeskundige

Martin Valcke, onderwijskundige

Brussel, 24 augustus 2009

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie voor de bachelor na bacheloropleiding in de toegepaste fiscaliteit, studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde

1. Algemeen

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs bekrachtigde op 26 mei 2009 een aanvraag vanwege de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de bachelor na bacheloropleiding in de toegepaste fiscaliteit, Hogeschool Gent.

2. Op 19 augustus 2009 ontving de Erkenningscommissie een aanvraag tot wijziging van de samenstelling.

Het betrof de opname in de visitatiecommissie van een mevrouw Nancy Declerck, vakdeskundige, ter vervanging van mevrouw Katrien Van Imschoot. Mevrouw Van Imschoot werd vervangen omdat zij gesolliciteerd had voor een functie binnen de te visiteren opleiding.

De onafhankelijkheidsverklaring en het curriculum vitae van mevrouw Declerck werden aan het dossier toegevoegd.

Op 24 augustus 2009 bekrachtigde de Erkenningscommissie de gewijzigde samenstelling van deze visitatiecommissie.

3. Op 27 augustus 2010 ontving de Erkenningscommissie een tweede vraag tot wijziging van samenstelling: het betreft de vervanging van de heer Martin Valcke, onderwijsdeskundige door mevrouw Hilde Van Keer, onderwijsdeskundige.

Tijdens de periode waarin de visitatie zal plaatsvinden kan de heer Martin Valcke zich niet langer vrijmaken, vandaar de vervanging door mevrouw Van Keer.

Mevrouw Van Keer vermeldt op het CV bij de Arteveldehogeschool: "Lid van de Opleidingsadviesraad Arteveldehogeschool Gent; Opleiding Bachelor in het onderwijs, Lager onderwijs – sinds 2005-2006".

Deze hogeschool wordt niet gevisiteerd. Vandaar dat de Erkenningscommissie van oordeel is dat de onafhankelijkheid op geen enkele wijze in het gedrang komt.

Het CV en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaring van mevrouw Van Keer werden aan het dossier toegevoegd.

Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de gewijzigde samenstelling van de visitatiecommissie van hogervermelde opleiding in de toegepaste fiscaliteit.

De commissie is als volgt samengesteld:

Voorzitter

Mathieu Erlingen, vakdeskundige

Leden:

Herman De Cnijf, vakdeskundige

Nancy Declerck, vakdeskundige

Hilde Van Keer, onderwijsdeskundige

Brussel, 31 augustus 2010

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. van Marle', is written over the printed name.

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

bijlage 3 onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden

Vlaamse Hogescholenraad

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor-na-bacheloropleiding toegepaste fiscaliteit

van de heer Herman De Cnijf

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

.....

.....

.....

naam: Herman De Cnijf

datum: 20 maart 2009

handtekening:

24 MAART 2009

000314

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor-na-bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit

van de heer / mevrouw

Herman De Crijf

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

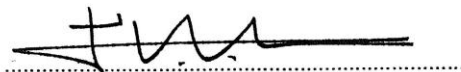
naam:

Herman De Crijf

datum:

22/2/2011

handtekening:

binnengekomen op	21-02-2011
inschrijvingsnummer	000304
bestemming	
opvolging	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding toegepaste fiscaliteit

van de heer / mevrouw Nancy Dedderck

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

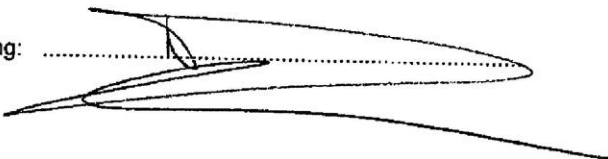
.....

.....

.....

naam: Nancy Dedderck

datum: 19/08/2009

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor-na-bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit

van de heer / mevrouw Nancy Dederck

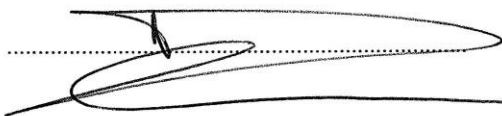
Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Nancy Dederck

datum: 21.02.2011

handtekening:

binnengekomen op	21-02-2011
inschrijvingsnummer	000306
bestemming	
opvolging	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding toegepaste fiscaliteit

van de heer / mevrouwERLINGEN Mathieu.....

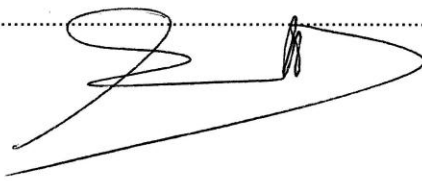
Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....
.....
.....
.....

naam:ERLINGEN Mathieu.....datum:16 02 09.....handtekening:.....

17 FEB. 2009

000183

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor-na-bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit

van de heer / mevrouw ERLINGEN Mathieu

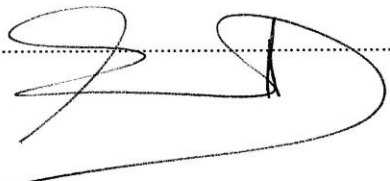
Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: ERLINGEN Mathieu

datum:

handtekening:

binnengekomen op	21-02-2011
inschrijvingsnummer	000305
bestemming	
opvolging	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor-na-bacheloropleiding toegepaste fiscaliteit

van de heer / mevrouw
Hilde Van Keer

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

.....

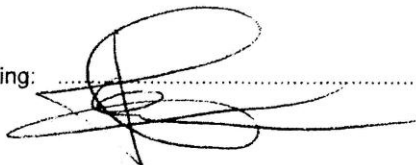
.....

.....

naam: Hilde Van Keer

datum: 13 juli 2010

handtekening:

binnengekomen op	17 AUG. 2010
inschrijvingsnummer	000999
bestemming	
opvolging	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor-na-bacheloropleiding Toegepaste fiscaliteit

van de heer / mevrouw Milde Van Keer

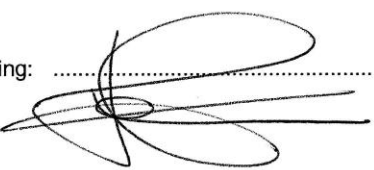
Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Milde Van Keer

datum: 21/02/2011

handtekening:

binnengekomen op	21-02-2011
inschrijvingsnummer	000307
bestemming	
opvolging	ja / neen

bijlage 4 bezoekschema

dag 1

09.00	samenkomst in hogeschool
09.30 - 11.00	werkoverleg, inzage van de bijlagen en inzage werkdocumenten
11.00 - 11.30	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
11.30 - 12.30	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie
13.30 - 14.15	bezoek lokalen
14.15 - 15.00	kwaliteitsverantwoordelijke(n) en verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
15.15 - 16.00	studenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
16.15 - 17.00	docenten (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)
17.15 - 18.00	begeleiders stage- en bachelorproef (max. 10 representatief samengesteld), en verantwoordelijke internationalisering (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)
18.15 - 19.00	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
19.15 - 20.00	vertegenwoordigers werkveld (max. 10, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren of als begeleiders van bachelorproeven, en die niet ingeschakeld zijn in het programma)

dag 2

08.30 - 09.00	intern werkoverleg
09.00 - 09.30	ombudsperso(n)en, verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
09.30 - 10.00	administratief personeel
10.00 - 11.30	intern overleg
11.45 - 12.15	opleidingsverantwoordelijke
12.15 - 13.00	vrij spreekuur
13.00 - 14.00	lunch voor de commissie
14.00 - 16.00	voorbereiding mondelinge rapportering
16.00	mondelinge rapportering

bijlage 5 lijst van afkortingen en letterwoorden

ABA	academische bacheloropleiding
AFC	Association Francophone de Comptabilité
AHELO	Feasibility Study for the International Assessment of Higher Education Learning Outcomes
ASO	Algemeen secundair onderwijs
ATP	Administratief en technisch personeel
AUGent	Associatie Universiteit Gent
BAMA	Bachelor Master
BBI	bachelor na bachelor in het advanced business management, optie international tax
BIBF	Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten
BNB	bachelor- na bacheloropleiding
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds
BSO	beroepssecundair onderwijs
BZW	begeleid zelfstandig werk
CCCTB	Common Consolidated Corporate Tax Base
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
DOC	departementaal onderhandelingscomité
DTO	Databank Tertiair onderwijs
EAA	European Accounting Association
ECTS	European Credit Transfer System
EFQM	European Foundation for Quality Management
EQF	European Qualifications Framework
Erasmus	uitwisselingsprogramma voor studenten in het hoger onderwijs, onderdeel van het Project Socrates van de Europese commissie
Erasmus Mundus	programma van de Europese om interuniversitaire masterprogrammas te ondersteunen

EVC	elders verworven competenties
EVK	eerder verworven kwalificaties
FOD	Federale Overheidsdienst
FTE	Full-Time Equivalent
GIT	Geïndividualiseerd Traject
GON	Geïntegreerd Onderwijs
GREIT	Group for Research on European and International Taxation
HIAF	Hoger Instituut voor Accountancy en Fiscaliteit
HOC	Hogeschool onderhandelingscomité
HOGENT	Hogeschool Gent
HOR	Hogeronderwijsregister
IAB	Instituut der Accountants en Belastingconsulenten
IAJ	individueel aangepast jaarprogramma
ict	internet- en communicatietechnologie
IKZ	interne kwaliteitszorg
ISC	l'Ecole Supérieure de Commerce d'Amiens
KSO	Kunstsecundair onderwijs
KZ	(integrale) kwaliteitszorg
NARIC	National Academic & Professional Recognition and Information Centre
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
OER	onderwijs en examenreglement
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OP	onderwijzend personeel
PBA	professionele bacheloropleiding
PDCA	letterwoord voor: 'Plan Do Check Act'
PGO	probleemgestuurd onderwijs

PGO	projectgestuurd onderwijs
PHL	Provinciale Hogeschool Limburg
POP	Personeelsontwikkelingsplan
PROZA	Projectgroep Zelfevalautie (een instrument van kwaliteitszorg, kwaliteitsmeting; bevragingssysteem)
PWO	projectmatig wetenschappelijk onderzoek
SERV	Sociaaleconomische Raad van Vlaanderen
SID-in	studie- informatiedagen
SOVO	Sociale Voorzieningen, bijvoorbeeld SOVOreg, de dienst voor sociale voorzieningen van de Hogeschool Gent
SP	Studiepunten
SPA	onderzoek naar de tevredenheid van Studenten, Personeel en de bezigheid van pas-Afgestudeerden
SWOT	letterwoord, duid op een system waarbij “Strengths”, “Weaknesses”, “Opportunities” en “Threats” in de organisatie worden geanalyseerd
TRIS	Transnationale Institutionale Samenwerking (een Instrument van kwaliteitszorg)
TSO	Technisch secundair onderwijs
UGent	Universiteit Gent
VlaJO	Vlaamse jonge ondernemingen
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLOR	Vlaamse Onderwijsraad
VTE	voltijds equivalenten
VTO	Vorming – Training - Opleiding
ZER	zelfevaluatierapport